

הלכות מריפות לג

קסג

לג דין אם ניטל הלחי ומכה בושט וכו' י"א סעיפים:

א *ניטל הלחי התחתון [א] כשרה :והוא שיכולה לחיות על ידי *המראה [ב] והלעטה. הגה: וכן עוף שניטל [ג] מרטומו ויכול למות על ידי המראה והלעטה כשר. (א"ו הארוך כלל נ"ד וקומס).

ב ניטל הלחי העליון :להרמב"ם [ד] מריפה :וראוי לחוש לדבריו.

באר הגולה

א משנה הולין נ"ד ע"א.
ב הרא"ש שם בשם הגאונים.
* (פ' שתוחבין לה לפנים נביט הבליעה למקום שאין ד תורת הבית הקצר.
ג כפ"ה מה"ש ונתן טוב מעט ליה בתשובתו לחכמי לונד
ושאין כמות היה יותר מזה.
ד תורת הבית הקצר.
יכולה להתחיר).

דאמדה נפשה¹³ וגם מן הסתם אין חוששין אם מוצאים בהמה שנפלה מן הגג דחוקה שנפלה לדעת ברלקמן שם¹⁴ ואחר זה מיד כתב דין זה דגוררת רגליה לאשמועינן דאם גוררת רגליה חוששין על כל פנים לחוט השדרה אם נודע שנפלה אף על פי שלא ראיתה כשנפלה אלא שמצאה נפלה ומן הסתם נפלה לדעת ואין לחוש לריסוק איברים וגם לפסיקת חוט השדרה אין חוששין בנפלה לדעתה אם שחמה עד שלא עמדה והלכה מכל מקום אם הלכה וגוררת רגליה חוששין לפסיקת חוט השדרה דמצוי עם כח נפילתה ואף על גב דאמדה נפשה כיון דחיוני שגוררת רגליה¹⁵ (עיין סימן נ"ח):

[א] כשרה. נתבאר היטב בסיומן כ"ד סעיף מ"ו עיין שם*:

[ב] והלעטה. פירושו שתוחב המאכל לתוך גרונה בין ביד בין בכלי אלא שהמראה היא שתוחב לה המאכל למקום שיכולה להתחיר ולפלוט והלעטה שתוחב לה בעומק כל כך עד שאינה יכולה להתחיר. והוא הדין שצריך שיוכל להשקותה (עיין נכסת הגדולה¹). אבל אם אינה יכולה לחיות על ידי המראה והלעטה מרפה. וטרפות זו לא הוזכרה במשנה וגמרא אלא שכן פסק הרא"ש² בשם הגאונים. ואף על גב דאין מוסיפין על הטרפות שמנו חכמים יש לומר שלא מנו חכמים דבר הפשוט וידוע לכל שאי אפשר לבעול חי לחיות בלי אכילה ושתיה ולכן סמכו בזה על הכלל שאמרו במשנהו זה הכלל כל שאין כמותו חיה מרפה (תבואות שורי¹):

[ג] הרטומו. התחתון אבל ניטל הרטום העליון דינו כניטל הלחי העליון דלקמן סעיף ב' (תבואות שורי¹):

[ד] מריפה. אף על פי שיכולה לחיות על ידי המראה והלעטה. לפי שלחי העליון כמו גג הוא לכסות הקנה שלא תכנס נשמת הרוח הקרה לדיאה וימות החי ואם ינטל

וראה א"ת"ק ח"ג ע' כח (שאפשר הוא מה"ד). אהלי שם ג ע' מו. פנני עקב זו ע' סב.
ג הגה"ש אות א והגב"י אות ג, בשם דמשק אלקיור פ"ג סי' לה אות ז ואות ט (ומפרש שהלעטה היא שתיה).
ד פ"ג סי' מב.
ה גמרא נד, א.
ו גב, א.
ז ס"ק א.
ח ס"ק ב.

צה כנבואר בגמרא נא, א. מ"ז סי' נח ס"ק יב.
צו סעיף יא.
צז ראה פ"ד צ"צ נג, ב.

סימן לג

א ס"ק לב (בשננוקם שאין הפטר מרובה יש לחשוש לפירושו הב"ח, שהוקא ברובה כשרה ולא בבולה).
ב שבת קנה, ב רבב יהודה (המראה למקום שאינה יכולה להתחיר בו). מ"ז ס"ק ב. וכ"ה לעיל אר"ח סי' שבר מ"ג.

הלכות מריפות לג

קסד

ג' **הושט** (ה) **ואו תרכיץ הושט שניקב** (ו) **לחללו ככל שהוא** (ז) **נבילה**.
ד' **ישני עורות יש להשט ניקב אחד מהם כשרה ניקבו שניהם אסורה**

באר הגולה

ז מימרא דרבא שם מ"ג ע"א.

ח משנה שם דף מ"ב ע"א.
ו שם בבב"א דף מ"ג ע"ב וברב.

הלחי העליון נמצא פי הקנה מגולה לאויר ומיד תכנס הרוח ככל נשימה כמו שתכנס לתוך החלון וכיומה תקרר הריאה והלב ותמות הבהמה ואין לך מי שאין כמוהו חיה גדולה מזו כן כתב הרמב"ם בתשובה⁹¹. והמור ורש"ל⁹² חלקו עליו דאין להוסיף על המריפות שמנו חכמים⁹³. והרשב"א בתורת הבית הארוך⁹⁴ כתב שדברי הרמב"ם נראין אלא שיש להתיישב בדבר שאם כן מאי מעמא לא נשנית טרפות זו במשנה ולא נזכרה בגמרא גם כן עכ"ל. ובתורת הבית הקצר⁹⁵ כתב הרשב"א שראוי לחוש לדברי הרמב"ם כמו שכתב הש"ע. והלכה לדינא הוה ליה ספק טרפה⁹⁶. והתביאות שור⁹⁷ יישוב הא דלא הוזכרה מריפות זו במשנה וגמרא משום דמילתא דפשיטא היא שאין לך שאין כמוהו חיה גדולה מזו ומסמכו על זה הכלל כדלעיל⁹⁸. ולהטור ורש"ל⁹⁹ יש לומר שיכולה לחיות על ידי שיתקנו לה כסוי אחר כמו גג על פי הקנה. והרמב"ם סבירא ליה דכסוי אחר לא יועיל להחם הרוח הקרה: (ה) או תורביץ. עיין סימן כ' סעיף ב' מהו תורביץ:

[ו] לחללו. והוא הרין דכולהו נקובי נמי במידי דאיכא חלל כגון מרה וקיבה ודקין בעינן שיהיו נקובים לחללו. ומידי דליכא חלל כגון קרום של מוח בעינן שיהיה הנקב מפולש עכ"ל הר"ן¹⁰⁰:

[ז] נבילה. משום ושמ נקט נבילה¹⁰¹ אבל בתורביץ אינה אלא מריפה לדברי הכל שהשחיטה מועלת למתרה מידי נבלה¹⁰² הואיל והנקב הוא במקום שאינו ראוי לשחיטה דהיינו תורביץ כדלעיל סי' כ"ב ומקום שחיטה לא איתרע כלל. והב"י בשו"ע לא דקדק בזה משום דבזמן הזה ליכא נפקא מינה כל כך בין מריפה לנבילה מחיים¹⁰³. דנקובת הושט היא נבילה מחיים להרמב"ם¹⁰⁴ וסייעתו כדלעיל סי' כ"ז¹⁰⁵. דבין מריפה לנבילה אחר שחיטה ומחיים לא היתה מריפה איכא נפקא מינה בזמן הזה לענין חלב וביצים כדלעיל סי' כ"ד סעיף מ"ו בהג"ה. אבל נבילה מחיים החלב והביצים אסורים כמו במרפה דביצתה אסורה מפני שגדלה באיסור וגם נבילה מחיים יכולה לגדל הביצים מאחר שהיא כהיה לכל דבר כמו שנתבאר לעיל סוף סי' כ"ו¹⁰⁶. וכן יכול להיות בה שבר אל שבר יהודי ירובקו כמו שנתבאר

שמולה ודשה שם ס"ו.

כא פ"ח שם.

כב פ"ג ה"ט.

כג סימן זה בשו"ע לא הגיע לידנו, וראה בב"ב שם שדנו בנפק"מ שבין מריפה לנבלה.

כד סיום סימן זה בשו"ע לא הגיע לידנו, וראה ודשה סוס"ט, כו, ומ"ז שם בשם אהרן, ונקודת הכסף שם, שנפק"מ לענין ביצת מריפה שהיא מראויותא וביצת נבלה

שהיא מרדבנן, אמנם כפרי נגדים כאן שפ"ד ס"ק ד, ובפתירתה לה"ל שחיטה השורש ה"ג ד"ה אגנש בנפק"מ ה"ו,

מסיק שגם ביצת נבלה מחיים היא מראויותא. וראה פסקי אהר"ז ע' 85.

ט פאר הרוח סי' כג.

י פ"ג סי' ג.

יא גמרא דה, א.

יב ב"ב כ' ש"ג (בב), א.

יג שם (למ), ב.

יד פלתי ס"ק א.

טו ס"ק ג.

טז ס"ק ב.

יז (ה, ב) ד"ה אלו טרפות. מ"ו ס"ק ג.

יח פ"ח ס"ק ה.

יט ש"ך ס"ק ה. פ"ח שם.

כ סימן זה בשו"ע לא הגיע לידנו, וראה שו"ע שם ס"ב.

הלכות מריפות לג

קסה

הואפי' עלה בו קרום (ח) ונסתם וואפילו ניקבו זה שלא כנגד זה (ט) אסורה והוא שניקבו שניהם מרוח אחד דאפשר דמתרמו (י) אהרדי.

באר הגולה

ט בעיא ונפשטה שם.

ח גם זו שם.

לעיל סימן ל"ב כה (עין מ"ש לקמן סי' פ"ו¹⁰). אך האחרונים כתבו עוד נפקא מינה בין מריפה לנבילה¹¹ לענין אותו ואת בנו שכל שאין השחיטה מועלת בה למהרה מידי נבילה לאו שמה שחיטה ומותר לשחטה בנה אחריה כדלעיל סי' מ"ז¹², ועוד נפקא מינה לענין חשוד דלקמן סי' ק"ט¹³ חשוד על הטריפה אינו חשוד על הנבילה שחמורה ממנה והחשוד על הנבילה כל שכן שחשוד על הטריפה ענין מה שנתבאר לעיל סימן כ"ז.

ועיין מה שנתבאר סוף סי' כ"ו¹⁴ דיש אומרים¹⁵ דנקובת הוושט עצמו גם כן אינה אלא מריפה ובלא ואלא נבילה אפילו אחר שחיטה. ויש להושי' לדבריהם להחמיר בשל תורה לענין אותו ואת בנו¹⁶, ומיהו הא דנקובת התורבין אינה אלא מריפה לדברי הכל ולא נבילה אפילו אחר שחיטה היינו דוקא בנוקב או אפילו נחתך מימיו אבל אם נחתך רובו תלוי בפלוגתא דלעיל סימן כ"ז¹⁷. ויש להחמיר בשל תורה¹⁸ כמו שנתבאר שם. ואפילו נחתך הוושט עצמו ברובו אם חזר ושחמו בהכשר למעלה ממקום חתך הראשון אפשר דשחיטתו מוציאנו מידי נבילה ואוליגן להומרא כמו שנתבאר שם:

[ח] ונסתם, דקרום שעלה מחמת מכה אינו קרום¹⁹ דסופו ליסתר²⁰ ואפילו עלתה בו סתמיה עבה אינה מתקימת (רש"י²¹):

[ט] אסורה, ולא דמי לקורבן דלקמן סי' מ"ט²² דניקב זה שלא כנגד זה כשר דשאני וושט דאכלא ביה ופעיא ביה²³ (צועקת בו שאף על פי שהקנה מוציא קול אי אפשר שלא יהא הושט מתפשט עמו) רווחא גמרא ליה (כווצת אותו) ופשטא ליה וימנין דמהנדוין (מתרמו דמכווני אהרדי) להדי הדדי קורבן דמינה גייה בדקאי קאי עכ"ל הגמרא²⁴ ופרש"י:

[י] אהרדי, ואף אם הנקבים רחוקים זה מזה שאינו באפשרי דגמרא ופשטא כל כך אפילו

בהחלק שחניע לדינו לא נוכר שמועיל לענין נבלה (בגשבריה המופקת בו, שהיא נבלה מחיים, כדלעיל

שם סי' ג), רק לענין מריפה (ראה שם סי' ג וסי' ח).

בו סימן זה בשעת"ל לא הגיע לדינו, ראה שיע' שם סי' ג

(וספק בביט מריפה אסורה וספק ביט נבלה מותרת).

מ"ז שם סי' ח (בציצת מריפה מדאורייתא וביצת נבלה

מדרבנן). שיע' שם סי' (שהמריפה יכולה לגדל ביצים אבל

לא לשעון פעם אחרת).

כז כמס"י כו, בנוסף לענין ביצים שנתבאר לעיל, כתבו

נפק"י גם לענין אותו ואת בנו (דרישה ובי"ח ונקודת

הבסף) ולענין חשוד (נקודת הבסף, ופי"ח כאן סי' ה,

ושמלה הדשה סי' כ סי'). וראה הקרי הלכות ח"ב ג, ב.

כח סימן זה בשעת"ל לא הגיע לדינו, ראה שיע' שם סי' ט.

כט סימן זה בשעת"ל לא הגיע לדינו, ראה שיע' שם

סי' ד.

ל ק"א סי' ג.

לא סימן סימן זה לא הגיע לדינו. וכן צוין לשם לענין זה

לקמן סי' כג (ד"ה וחילוק זה). ראה פס"ד צ"צ נג,

א. שם סא, ג (בק"א). שרי"ת צ"צ סי' כג אות ב.

לב תוס' מג, א ד"ה אלו (ראה גם לקמן סי' לג סי' כג

ד"ה וישנה רביעית). רא"ש פ"ב סי' ו בשם ר"ת.

מדרש"א בכורות כ, ב ד"ה בא"ד משמע. וראה פרי מגדים

שפי"ד סי' ה, שרי"ת צ"צ סי' א אות א, סי' כג אות ב:ג.

הדושי צ"צ קמ, דקפסד, א. ודעה הא' (דמי נבלה) ראה

גם לקמן סי' יב (ד"ה ומהו להמפשיש) וסי' כג (ד"ה

וישנה שלישית).

לג ראה לעיל סי' כ"ב סי' ב (גם לענין כסוי הדם).

לד ראה צ"צ שם וסם, ובק"א פ, ג, ובמה שצוין לעיל

שם במגף הסימן.

לה ראה פס"ד סי' ג, בק"א.

לו רבה מג, א.

לז רא"ש פ"ג סי' ג (ליפסק).

לח שם ד"ה אינו.

לט סימן זה בשעת"ל לא הגיע לדינו, ראה שיע' שם סי' א.

מ ראה גם לקמן סי' כג (ד"ה וכתבו התוס' ד"ה וישנה

רביעית).

מא מג, א.

הלכות טריפות לג

קסו

(פירוש שמוזמנים להטחין יחד). הגה: וכל זה לא מיידי אלא צניח שהנזק צל מחמת יא] חולי אצל אם יש לחוש שניקב ע"י קוץ יב] אפי' לא ניקב רק הפנימי

הכי אסור כי אין שיעור לדבר כמה יהיו קרובים ואין ליתן דברי חכמים לשיעורים¹⁰⁰ אם לא במילתא דפסקא דהיינו בב' רוחות (רש"ל¹⁰¹) עיין שם בסמינים דלא כנסת הגדולה¹⁰²). וב' רוחות היינו דווקא ברוח שכנגדו אבל ברוח שבעדו אכתי אפשר דליתרמו אהרדי כשמחורת ראשה לצדדים ולאחור ומאן מפים (תבואות שור¹⁰³):

[יא] חולי. ורואין שלא שלט החולי כלל בעור הב' (רא"ש¹⁰⁴).

ובנמרא ריש פרק אלו טרפות¹⁰⁵ אמר רבה ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים למאי נפקא מינה לספק דרוסה. ופרש"י כגון הנך דאיכא למיחש להם כדלקמן (סי' נ"ז¹⁰⁶) איהו שתוק ואינהו מקרקרין ואמרינן לקמן¹⁰⁷ דרוסה שאמרו צריכה בדיקה ואינה אסורה עד שיאדים כנגד החלל ובסימנים עד שיאדימו הסימנים עצמן ולא שניקב אלא שהאדם מאדים הסימן ומחלחל ויורד לחללו ובושט אינו ניכר האדמומית אלא מבפנים שהעור לכן עכ"ל. אבל עור החיצון אדום כדלקמן סעיף ה'.

ובריש פרק השוחט¹⁰⁸ אמרינן ההוא בר אווזא דהוה כי רבא אתא כי ממסמס קועיה דמא אמר רבא היכי נעביד נשחטיה והדר נבדקיה דלמא במקום נקב קשוחט נבדקיה והדר נשחטיה הא אמר רבה ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים אמר ליה רב יוסף בריה נבדקיה לקנה ונשחטיה לקנה ולכשריה והדר לפכוהו לושט ולבדקיה. ופרש"י ממסמס קועיה דמא מלוכלך צוארו בדם שנקרע צוארו וצריך לבדוק בסמינים שמא נפסק הקנה או ניקב הושט ומשום ספק דרוסה לא בעיא למבדקיה דתלינן בכלבא (דאין דרוסה לכלב כדלקמן סי' נ"ז¹⁰⁹) או בקניא כדאמרינן בפרק אלו טרפות¹¹⁰ ספק שונרא ספק כלבא אימור כלבא או קניא מחיה (כדלקמן סימן נ"ז¹¹¹):

[יב] אפילו לא נקבו שניהן אלא ניקב רק הפנימי טריפה כו'. כן פירש הש"ך¹¹². דלא כפירוש הב"ח¹¹³ ופי"ז¹¹⁴ דרוצה לומר דכל שכן אם ניקב החיצון לבדו. דזה אינו דהא רמ"א מסיק הטעם דישט אין לו בדיקה מבחוץ אבל אם ניקב החיצון לבדו יש לו בדיקה מבפנים. ומיהו היינו לדינא דנמרא¹¹⁵ אבל האידנא אין אנו בקיאים בבדיקת הושט כדלקמן סעיף ח' בהגה"ש. ולא הוצרך רמ"א לפרש כן דסמך אמ"ש כן לקמן בסמך דסוף סי' ל"ד¹¹⁶ ולעיל סוף סי' כ"ג. ולא אתא לאשמועינן הכא אלא דאפילו ליש מבשרין דלקמן סוף סי' [מ] בהגה"ש דלא חיישינן שמא הבריא וכן נהגו בעירו של רמ"א עיין שם היינו דווקא

נא סעיף א.

נב נג, א.

נג סעיף ג.

נד חסר כאן סיום הענין. ובדפדפי' בא בהמשך לזה ס"ק ו' דלקמן (שהוא המשך ביאור הגמרא ופרש"י ותוס' ורא"ש). וראה שו"ת צ"צ סי' שם, שהוא ס"ק אחר.

נה ס"ק ו'.

נו סמ"ד ד"ה כתב הרב.

נז ס"ק ו'.

נח מג, סעיף א (ששט יש לו בדיקה בפנים).

נט סעיף מ.

מב ראה שבת לה, ב ושי"ג.

מג בישי"ש פ"ג סי' ג. והובא במ"ז ס"ק ה. וראה יגדיל תרה (נ"ג) בד ע' תשנ"ב.

מד הגב"ז אות י.

מה ס"ק ז.

מו פ"ג סי' ה. והובא במ"ז ס"ק ו'.

מז מג, א. וכדלקמן ס"ז.

מח סימן זה בשע"י לא הגיע לדינו, וראה שו"ע שם

ס"ט.

מט נג, ב.

נ כה, א. וכדלקמן ס"ח.

הלכות מריפות לג

קסז

בישב קוץ בושט אבל אם נמצא נקב בפנימי בלא קוץ לכולא עלמא חיישנין שמא נקב גם החיצון ואינו ניכר כמש"ל^ס בשם הרא"ש^{סז}. מה שאין כן כשנמצא נקב בחיצון לברו אין לאסור מדינת דגמרא. אלא למאן דאמר חוששין שמא הבריא זכפריש^{סח} והרמב"ם^{סח} דהבריא היינו נתרפא כמ"ש לקמן סעיף מ'^{טו} (אלא אם כן הוא תוך ג' ימים לנקיבת החיצון דליכא למימר נתרפא^{סח}). אבל למאן דאמר אין חוששין אף שמודה בנקב בלא קוץ^{טו} מכל מקום בבדיקה מיהא סגי בפנימי לדינא דגמרא.

ועוד יש לומר שכוונת רמ"א להקל אף לדין בניקב החיצון לברו על ידי בדיקת הפנימי משום דרמ"א מיידי הכא בשאינו ידוע בוודאי שניקב על ידי קוץ רק שיש לחוש שמא ניקב על ידי קוץ ויש להסתפק גם כן שמא ניקב על ידי חולי. דבכהאי גוונא מיקרי ספק ספקא גבי ניקב עור ובשר הדופן עד לחלל ספק שמא ניקב בקוץ וניקב אחד מאברים הפנימים תלינן להקל שניקב על ידי חולי משום ספק ספקא שמא על ידי חולי ואם תמצא לומר על ידי קוץ שמא לא ניקב שום אחד מאברים הפנימים כדלקמן ס' נ"א סעיף א' בהג"ה וס' מ"ט סעיף ד'. אלא דהכא בושט לא מקילינן מהאי מעמא כנמצא נקב בפנימי כיון דאיכא ריעותא בושט שהרי נקוב לפגך מצד אחד ואפשר שניקב גם צד הב' ואינו ניכר דאפילו לעולא מיקרי ריעותא בכהאי גוונא כמו שיתבאר לקמן^{טו} בשם הרא"ש. מה שאין כן בניקב עד לחלל דליכא ריעותא כאברים הפנימים כלל ומוקמינן להו בחוקתן ותלינן בחולי (וניקב צד החיצון דקורקבן דלקמן ס' מ"ט נמי לא מיקרי ריעותא כיון שנגאה לעין שהפנימי קיים וניקב זה בלא זה כשר ע"ש). והא דעולא מכשיר בישוב קוץ בושט ובניקב הדופן עד לחלל מודה עולא אף על גב דושט חמור מניקב לחלל יתבאר לקמן ס"ט^{טו}). אבל בנמצא נקב בחיצון לברו ויש להסתפק שמא על ידי חולי אין להחמיר כל כך כזה שלא לסמוך על בדיקתו אפילו למאן דאמר חוששין שמא הבריא דהיינו נקב. ואף אם לא נתכוון רמ"א לזה מכל מקום הדין דין אמת (עיין תבואות שור^{טו}) כמ"ש הש"ך ס' ל"ד ס"ק [י"ח] דאם יש עוד קצת צד להתיר יש לסמוך על בדיקתו.

ומיהו להמפרישים שמא הבריא היינו שמא נתרפא ועלה קרום מחמת מבה וכן פסק השו"ע כדלקמן סעיף מ' גם בניקב החיצון לברו איכא למיחש אחר ג' ימים שמא ניקב גם הפנימי על ידי קוץ ונתרפא הפנימי לברו (ב"ח סעיף י"ח^ט. נקודות הכסף^{סח} בהג"ה עיין שם שהביא ראיה מהמסס^{סח} דלא כש"ך^ט). אלא אם כן ידוע שחולי הוא ורואין שלא שלט החולי בפנימי כלל (מ"ו ש"ך ס' מ"ח^ט). אבל בספק אין להקל משום דהוא ספק בשחיטה^ט

ס ס"ק ג' (ר"ה וכתבו התוס').

סא פ"ג ס' ה.

סב גז. כ ד"ה אין חוששין (בפירוש הא').

סג פ"ג הב"א.

סד ס"ק כ. (ר"ה וכתבו ר"ה ושיפת שלישה). ויתבאר לקמן (ר"ה ועוד). שלשה ו' חוששין לזה גם בניקב החיצון.

סה פלתי ס"ק א (שאין לחושש לנתרפא אלא בזמן ארך). וכדלעיל ס' לב ס"ק ח (ר"ה וניהו הינו, שהוכיח מנ"י פא ס"ב. דהיינו ג' ימים). וראה גם לקמן ס"ק כב (ר"ה ולפי זה).

סז כדלקמן ס"ק ג' (ר"ה וכתבו התוס').

זז ס"ק כג (ס"ה ויחילק זה).

זח שם (ר"ה והא דלקמן).

זט ס"ק ח (דהכא מיידי ככסף ע"י חולי או קוץ, ומקשה מנ"י נא וס' גז).

ע ד"ה ונ"ש ופירש רש"י. וכ"ה בפרי"ח ס"ק י.

עא לש"ך ס"ק כא.

עב ליש אורחין שברמ"א ס' מה ס"ו, ונבאר בש"ך שם ס"ק יב וס"ק ד, שהשגח שחוששים שניקבה והבריא.

עג ס"ק כא (שאין חוששין לשמא נתרפא אלא בניקב פנימי).

עד ראה מ"ו שם ס"ק יא וש"ך שם ס"ק יב.

עה כדלקמן ס"ק כג (ר"ה ושיפת שלישה). וראה אבני נזר ס' נה ס"ה.

הלכות מריפות לנ

קסה

למאן דאמר דנקובת הושט נבילה^{טו} ויש לחוש לדבריהם להחמיר בשל תורה^{טז}. ואפילו בהפסד מרובה צריך עיון אם יש לצדד להקל בספק בשחיטה נגד פירוש השו"ע סעי' ט' בשמא הבריא הדיינו נתרפא ולסמוך על יש מכשירין שברמ"א שם^{טז} (ראף שהם מורים בכהאי גוונא שנמצא נקב בלא קוץ היינו דבעינן בדיקה אבל לא דחיישינן שמא נתרפא כמ"ש לקמן^{טז}). דבהפסד^{טז} מרובה לא חיישינן שמא נתרפא גבי המסס דלקמן סי' מ"ח^{טז} היינו משום דהמסס מינה נייה מה שאין כן בושט דאכלה ביה ופעיא ביה כמו שיתבאר שם^{טז}. ועוד שהוא ספק בשחיטה כמו שיתבאר ס' [עין] ט'^{טז}. ומיהו אם עור הצואר שלם מבחוץ ולא ניכר בו שום ריעותא לכולא עלמא יש להקל ולתלות בחולי (צמח צדק סי' ט'). תבואות שור סימן מ"ט^{טז}).

הוש"ך^{טז} פירש דעת רמ"א דבניקב החיצון לבדו אפילו ידוע שנתחב קוץ או מחט מבחוץ יש לסמוך על בדיקתו בפנימי אי לא חיישינן שמא נתרפא^{טז} מאחר שאין צורך לברוק רק כנגד נקב החיצון ממש ולא אמרינן דאין אנו בקיאין בבדיקת הושט בכהאי גוונא שהבדיקה היא במקום ידוע כנגד הנקב ממש. ולא דמי לצואר מלוכלך בדם דלקמן^{טז} ולא חשיב מקום ידוע לרמ"א כיון שצריך לברוק כנגד כל מקום המלוכלך. והביא הש"ך ראייה דבכהאי גוונא אנו בקיאים בבדיקה ממהט שנמצאת תחובה בבית הכסות מצד אחד דלקמן סי' מ"ח^{טז} דסמכין אבדיקתו מצד הב'. והאחרונים חלקו על הש"ך בזה (עי' תבואות שור^{טז} וברתי ופלת^{טז}) דוראי לפי דעת רמ"א אין אנו בקיאין בבדיקה אפילו במקום ידוע כהאי גוונא כדלקמן סי' ל"ט^{טז} גבי סירכא במקום ידוע. והא דסמכין אבדיקתו במחט שנמצאת בבית הכסות וכהאי גוונא מצד אחד היינו משום דיש אומרים שאין הבדיקה מעכבת שם כמ"ש שם^{טז}. ועי' מ"ש סעיף ט' ולקמן סי' ל"ט^{טז} גבי סירכא אף על גב דגם כן יש אומרים שאינה צריכה בדיקה מכל מקום המנהג נתפשט על פי האומרים שצריכה בדיקה מדינא דגמרא ואין אנו בקיאין. וכן גבי צואר מלוכלך בדם דלקמן סעיף ח' אף על גב דלר"ב^{טז} אין צריך בדיקה מכל מקום המנהג נתפשט על פי המצריכים בדיקה ואין סומכין על בדיקתו. ואם כן כל שכן בניקב החיצון לבדו דלכולא עלמא צריכה בדיקה בפנימי מדינא דגמרא דאין סומכין על בדיקתו. דהא גם ריב"א לא קאמר דאין צריך בדיקה בצואר מלוכלך אלא משום דליכא ריעותא בסומן עצמו מה שאין כן בניקב החיצון. וכן גם הפוסקים כעולא דאין חוששין שמא הבריא לא אמרו אלא בנמצא קוץ תחוב לפנינו

פו היינו בפתח מג' ימים כדלעיל, או להשיש שאין חוששים לשמא נתרפא.
פז סעיף ח, שבוה כתב הרמ"א דאין אנו בקיאין.
פח סימן זה בשו"ע לא הגיע לידנו, וראה שו"ע שם ס"ח.
פט ס"ח ח.
צ פלתי ס"ח ה.
צא סימן זה בשו"ע לא הגיע לידנו, וראה שו"ע שם ס"ד (ראיה זו בפלתי שם).
צב כפי מהו. סימן זה בשו"ע לא הגיע לידנו, וראה רמ"א שם ס"ח. ט"ז שם ס"ק יב. נקודת הכסף על המ"ז שם.
צג לא הגיע לידנו, וראה שו"ע שם שפסק כדאומרים ששכרין כשרה כלא בדיקה, וברמ"א שם מבואר יש אומרים שצריך בדיקה, ומאחר שאין בקיאין יש להמירף.
צד דלקמן ס"ק יג (ד"ה וכתבו התוס').

עו לעיל ס"ק ז.
עז ורק לענין החומרא דלא בקיאין בבדיקת הושט מבפנים נתבאר לעיל דהכסף יש לתתור.
עח שמשכירין בשנים, א) שפסקו כעולא שאין חוששים שמא הבריא. ב) שאף במקום שחוששין לניקב אין חוששים לנתרפא.
עט אוצ"ל: לעיל (ד"ה ומיהו היינו).
פ אוצ"ל: דהא דבהפסד.
פא סימן זה בשו"ע לא הגיע לידנו, וראה רמ"א שם ס"ו.
פב ראה לקמן ס"ק כג (ד"ה ושיטה רביעית).
פג ס' (ד"ה ושיטה שלישית).
פד מ"ה ס"ד.
פה ס"ק יס"ק יד.

הלכות מריפות לג

קסמ

טריפה דמיישינ שמא ניקב גם החילון ושט [ג] אין לו נדיקה מנחזן. (צ"י נשס תוספות והרא"ש פל"ט ור"ן ועוד פוסקים).

ולא בנמצא נקב בלא קרן כמש"ל¹³ בשם הרא"ש¹⁴. ולהש"ך יש לומר דהכא נמי לאו לכולא עלמא צריכה בדיקה בפנימי מדינא דגמרא. משום דהרשב"א¹⁵ והר"ן¹⁶ לא סבירא להו בזה כהרא"ש¹⁷ לחלק בין קרן לנקב אלא סבירא להו דלעולא גם נקב אין חוששין שמא הבריא ואינה צריכה בדיקה מדינא¹⁸. ואם כן יש לסמוך בזה אבריקתינו כמו במחמא שנמצאת בבית הכסות דלקמן סי' מ"ח. ואף על פי שנהגו שלא לסמוך על בדיקתינו גם בצואר מלוכלך מכל מקום הוה דלא להוסיף עלה להחמיר גם בנקב החיצון דמיקרי מקום ידוע מצינו מצואר מלוכלך בדם לפ"ד הש"ך. ועי' מ"ש לקמן ס[עף] מ'¹⁹ שהיה המנהג מקודם כהש"ך²⁰ בזה לסמוך על בדיקתינו אפילו בחיצון וכל שכן בפנימי:

[ג] אין²¹ לו בדיקה מבחוץ. לפי שהוא טריפה בנקב משהו ואינו ניכר כי מפת דם נכנסת לו בפנים בנקב ואינו ניכר (פירוש הרם. עיין רש"י דף מ"ג²²) אבל קרום הפנימי לבן הוא ומפת דם ניכרת בו²³ אבל החיצון אדום. נבדקה לקנה שרקנה נבדק מבחוץ לפי שאינו נמרף אלא ברוב והדר נשחמיה לקנה והשחמיה כשירה כסימן אחד ואחר כך יטלו הושט כולו ויעקרוהו מן הלחי ויהפכוהו ויבדקוהו עכ"ל פירש"י.

וכתבו התוספות²⁴ והרא"ש²⁵ דלפרש"י²⁶ הא דאמרינן בפרק אלו מטרפות²⁷ דתלינן בכלבא או בקניא מאי נפקא מינה כיון דאפילו קניא בעי בדיקה יש לומר דנפקא מינה דלא בעי בדיקה אלא היכא דממסמס דמא ואי הוה תלינן בשונרא הוה צריך בדיקה כנגד כל החלל וכדין כל ספק דרוסה אף על גב דליכא ריעותא אלא בסמינים (פירוש בצוואר כנגד הסימנים). אבל ריב"א²⁸ פירש היכא דתלינן בכלבא או בקניא לא בעינן בדיקה כלל דלא חיישינן לנקובה ובשמעתין איירי בספק דרוסה כגון שראו חתול רודף אחריו או במקום שחתול מצוי יותר מכלבא וקניא דלעולם תולין במצוי יותר בין להקל ובין להחמיר כדלקמן סי' נ"ז²⁹ (רשב"א³⁰). והשתא נידא דקאמר עלה ושט אין לו בדיקה מבחוץ שאין אדמומית הדרוסה ניכר באדום אבל אם ניקב ניכר בחיצון כמו בלבן. וכן משמע מדקאמר בפרק אלו מטרפות למאי נפקא מינה לספק דרוסה (כדלעיל³¹) ולא קאמר לספק נקובה.

קד סע"א (ואין מפת דם ניכרת בו).
קה ראה לקמן סי' ע"ב וסי' כ, שלפירש"י אין לו בדיקה מבחוץ אף לענין נקב. ולקמן סי' כב (ד"ה וכל זה) וסי' כג (ד"ה ושטה שלישית). שלפי זה גם מבפנים אין לו בדיקה אלא במיפת דם ולא כראיית הנקב. וראה גם לעיל סי' כג סי' ע"ב כ.
קו כה, א ד"ה אהא.
קז פ"ב סי' ג.
קח נג, א.
קט ראה גם לקמן סי' כבג.
קי סעף ג. וראה גם לעיל אריח סי' תסו ס"ה, וש"נ.
קיג כה, א ד"ה נבדקה, נג, ב ד"ה הא דאמר. תורת הבית הקצר בית ב ש"נ (מג, א). וראה מנחת פחים סי' ט ס"ג.
קיג ס"ב יא.

צה לקמן שם.
צו פ"ג סי' ד.
צז נג, ב ד"ה למאי נפק"מ.
צה (מג, א) ד"ה ישב.
צט שם, שהקשה גם לעולא מדין ניקב זה בלא זה כשר (מג, א), שגם עולא מדין נקב שחוששין, וחוץ דמירי בויב מחמת חולי. ואילו הם הקשו רק למה דלא קי"ל כעולא.
ק ראה לקמן סי' כב (ד"ה וכל זה), שדעת הרשב"א לא קי"ל כעולא, אלא חיישינן שמא תבריא וצריכה בדיקה.
קא בבואר סוף הסעף, שלא תגע לדינו.
קב ס"ב כא.
קג ברפ"ר בא בהמשך לסי' יא דלעיל. והוא המשך ביאור הגמרא ופירש"י תוס' ורא"ש (כה, סע"א ורע"ב). וראה שר"ת צ"צ סי' שם, שהוא ס"ק אהר.

ה' עורות אלו החיצון ארום והפנימי לבן ואם נתחלפו שהחיצון לבן
ופנימי ארום [ד'] מריפה. ^א וכן אם שניהם ארומים או לבנים

באר הגולה

י שם מדיקא מימרא דרבא.

יא הרא"ש שם והרשב"א בתורת הבית וכו"פ המור.

ולפרש"י קשה ^{קטז} דניקב זה בלא זה (דכשר כדלעיל בשו"ע ומשמע אפילו ניקב הפנימי)
היכי משכחת לה דאם יש נקב מבפנים יש לנו לחוש שמא ניקב גם החיצון (כיון דאין לו
בדיקה) כדאמרינן בגמרא ^{קטז} גבי קוץ (שישב בושט) למאן דחייש לספק דרוסה חייש נמי
שמא הכריא (פירוש נפיק לברא וניקב גם החיצון כמו שיתבאר לקמן סעיף מ"ק ^{קטז}). ואפילו
למאן דלא חייש בקוץ היינו לפי שמוצאים אותו תחוב בעור הפנימי לבד (פירוש שרואין
ראש הקוץ שלא נתחב עדיין בעור החיצון רק בפנימי לברו ^{קטז} אף על פי שניקב הפנימי
מעבר אל עבר ^{קטז}). כן דעת ב"ח ותבואות שור ורמ"א ס"ט בפירוש הרא"ש. דלא כפרי
חדש וברתי ופלתי ^{קטז}. כדמוכח ברא"ש ^{קטז} שדימה לבית הכסות שניקב מצד אחד ^{קטז}
ור"ק אבל כשמוצאין נקב בפנימי (פירוש ואין קוץ תחוב בו שנפל לו הקוץ) יש לחוש
שמא גם החיצון ניקב (כשהיה הקוץ שם) ואין לו בדיקה. ויש לומר ^{קטז} דמשכחת לה כיון
שניקב על ידי חולי ורואין שלא שלט החולי כלל בחיצון ע"כ הרא"ש והתוס'.

וזהו דעת רמ"א כאן כפרש"י. וכן פסק הב"ח ^{קטז}. דלא כרש"ל ^{קטז} דסבירא ליה עיקר כפירוש
ריב"א דבכלבא וקניא אפילו בדיקה אין צריך מדינא דגמרא והוא הדין לקוץ ומחמ. ולא
דמי לקוץ שניקב לחלל בהמה דבעינן בדיקה באברים הפנימים כדלקמן סי' נ"א ^{קטז} הרתם
אזכרים הפנימים מונחים סמוך להתחלת חלל הגוף הלכך כיון שניקב עד לחלל חיישינן
שמא ניקב באחד מאברים הפנימים אבל בצואר שנקרע על ידי קוץ או כלב אין חוששינן
ליושט לפי ריב"א משום דאיכא הפסק בקנה בין עור ליושט (ב"ח סי' נ"א ^{קטז}). והא דלעיל
סי' כ"ג ^{קטז} כשחט מעט ושהה דחיישינן לנקובת היושט כשחתך העור בלבד ובעינן בדיקה
מדינא אף לפי דעת רש"ל ^{קטז} היינו משום שלפעמים גם היושט סמוך לעור על ידי אחיזה
סימנים כשחופס בהם כשעת שחיטה כמו שנתבאר שם בשם סמ"ק ^{קטז}. ומיהו גם רש"ל
לא מלאו לבו לסמוך לכתחלה על פירוש ריב"א להקל בלי בדיקה כמ"ש לקמן ^{קטז}:

[ד'] מריפה. דשניהם נטולים ממקום שהם ראויים לחיות ואין לך נקובה גדולה מזו

קיע מנא ואליך ברא"ש פ"ג סי' ד.

קיד נג, ב. וכדלקמן ס"ט.

קטו ס"ק ג.

קטז ב"ח סכ"ב ד"ה ותחלה איכא להקשות (בתירוץ הב').

ש"ך ס"ק א' (ועוד יש לתרץ). פ"ח ס"ק כא. וראה

גם לעיל ס"ק יב (ד"ה ומהו חיצו). ושם (ד"ה והש"ך)

ותבאר שהרשב"א וי"ן אין סוברים חילוק זה.

קיו כן הוכיח בתבואות שור ס"ק מ"ז מרביז משה ס"ק

ד (לכשריז אם לא ניקבו שניהם), וחלק על מה שפירש

כן הש"ך בגמרת הכסף ברמ"א ס"ט (אם אינו נקוב משני

צדדים) דחינו דוקא כשאנו מעבר אל עבר של הפנימי.

קיוח ראה פלתי ס"ק ד (שחולק על הב"ח והש"ך והפ"ח

ה"ל, שחולקו בין ראויים הקוץ תחוב בפנימי לבין אין

הקוץ לפנימי).

קיוט פ"ג סי' ד (בשם ראב"ן, שהוכיח מנחה שנוצצת

כבית הכסות, שגם בקוץ בושט מצד אחד כשרה).

קכ כברייתא ג, ב (ושם לא אמרו אלא כשנוצצת המנחה

משני צדדים). וראה רמ"א סי' טח ס"ח (שאפילו לא

נשאר רק מעט מעור החיצון כשרה).

קכא וכן נתבאר (בדעת רש"י) בתוס' בת, ב דיבור הראשון.

קכב כש"ע ס"ט (שגם לענין וישת אין ליושט בדיקה מנחה)

וס"ח (שכשצוארו מלוכלך בדם חוששינן לספק נקובה).

קכג כש"ש פ"ב סי' ג.

קכד סימן זה בשע"ך לא הגיע ליינו. וראה שו"ע שם

ס"א. לקמן ס"ק כג (ד"ה והא דלקמן).

קכה ס"ב ד"ה ונ"ש וכן אם יקוב.

קכו ס"ב וס"ק ג.

קכז ראה גם לקמן ס"ק כב (ד"ה לפי זה).

קכח ס"י קצו (ע' קע), מרביז רבו תרי. וראה לקמן שם.

קכט ס"ק כב (ד"ה וכל זה מרינא).

הלכות טריפות לג

קעא

[101] טריפה. הגה: וכל שכן אם יש לו שני ושטים או שני קנים [102] דטריפה. (משנת הרמ"ש כלל כ' סימן ט').

(רש"י²⁷²). ואפילו הכי אינה נבילה אלא טריפה משום דרואין כאלו אינן (רמב"ם²⁷³) לפי שעתידים לנקוב ולגמול (רשב"א²⁷⁴):

[101] טריפה. מספק. לחוש לדעת הרא"ש²⁷² שחולק על העיטור²⁷² שמכשיר בזה. וכן כתב הרשב"א²⁷³ משום דאפילו אתה רואה אותה בנקוב נקב זה בלא זה כשר. והרא"ש²⁷² סתם דבריהם וכתב דלא דמי לנקב קמן שעור הב' מגין עליו אבל הכא שכולו לקוי אינו מתקיים על ידי הב' עכ"ל. ורש"ל²⁷² הכריע שאין להטריף אלא בשניהם אדומים דמכל מקום האחד הוא לקוי אבל בשניהם לבנים מה לקוי יש כאן ופסול המראות לא תמצא אלא בריאה ומגין לנו להוסיף על הטריפות וכן כתב האור זרוע²⁷³ בשם ר"י עכ"ל. והביאו המ"ז²⁷² לחלכה. ומכל מקום למעשה אין להקל בדאורייתא נגד פסק השו"ע והש"ך²⁷².

ומיהו כתב הש"ך²⁷² בשם הב"ח²⁷² דהרא"ש אינו אוסר אלא ככולו אדום או כולו לבן אבל מקצת לית לן בה מיהו רובו הוה ליה ככולו כמו בכל התורה כולה²⁷² ע"כ. ואפילו פנימי שהאדים במקצת לא חיישנן דלמא דרוסה היא (מ"ז²⁷²) כמו דלא חיישנן בכשר שבכל חלל הבהמה שנמצא בו אדמומית לומר דרוסה היא. ואפילו אברים הפנימים עצמן הידוקים כגון כל בני מעיים אם נמצא בהם אדמומית כבהמה או בעוף וידוע שלא נפל לאור. ואפילו אם אין ידוע שלא נפל לאור דלפי דעת השו"ע סי' נ"ב סעי' ו' אם נמצא אדמומית בבני מעיים דעוף תלינן שנפל לאור אבל מכל מקום בדרוסה לא תלינן משום דלעולם תולין במצוי²⁷² ואדמומית שכבני מעיים מצוי יותר על ידי נפילה לאור בעוף לפי דעת השו"ע שם. ואדמומית בני מעיים כבהמה שאינו מצוי על ידי האור תלינן האדמומית בחולי אחר או בתולדה שאין לך מן הנולדים שאין שינוי בתולדות הפרטים פעמים שזה נולד בתברכות כגמר ופעמים בשומא שחורה או בסימן ירקרק או אדמדם. ובהכי נמי תלינן להחולק על השו"ע שם²⁷² בהג"ה גם באדמומית בני מעיים דעוף שאין ידוע אם נפל לאור משום דאחזוקי איסורא לא מחזקין²⁷² כמ"ש שם²⁷² בשם הרשב"א²⁷². ובהכי נמי תלינן אדמומית הושט בפנים במקצתן בין כבהמה בין בעוף ולא תלינן לא בדרוסה ולא באור אפילו לפי דעת השו"ע שם לפי שהסימנים קשים הם אצל האור כמו שקשים אצל נפילה²⁷² ודרוסה²⁷² (עיין סימן נ"ז²⁷² ונ"ח²⁷²) ואין הוששין להם בסתם. עיי' מ"ש שם בשם הרשב"א.

קל	נגד רע"א ד"ה לא.
קלא	פ"ו הבי"א.
קלב	תורת הבית הארוך בית ב ש"ג (ב, ג).
קלג	פ"ז סי' ב.
קלד	הל' שחיטה (ל, ב).
קלה	תורת הבית הארוך בית ב ש"ג (ל, רע"ג).
קלו	שם. הובא במור ופ"ו סי' פ.
קלז	ביש"ש פ"ז סי' ג.
קלח	ח"א סי' תה.
קלט	פ"ק י.
קמ	ראה פ"ק פ.
קמא	פ"ק פ.
קמב	ד"ה ונ"ש ואם. בשם מורדש"ל בתורתיו לאור.

קמג	הריות ג, ב.
קמד	פ"ק ה.
קמה	כ"לעל פ"ק יג (ד"ה ומחנה התוס'), וש"נ.
קמו	סי' נב פ"ג.
קמז	גמרא נג, ב. וראה גם לעיל או"ח סי' תכט פ"ט.
קמח	תש"נ.
קמט	סימן זה בשע"ר לא הגיע לדיעני.
קמט	נג, א ד"ה גרסת ריבנו אלפסי.
קנ	גמרא נא, ב.
קנא	רש"י נג, סעי' רשב"א שם ד"ה ודרוסה. וראה לקמן.
קנב	פ"ק יז.
קנב	טור ולבוש שם סמ"ג.
קנג	סעי' ג.

הלכות מריפות לנ

קעב

וכתב בכנסת הגדולה^{קטז} דמלשון הב"ח והש"ך דלעיל משמע דדוקא במקצת עור אחד לית לן בה אבל אם נתחלפו שניהם אפילו במקצתן מריפה. וכן כתב התבואות שור^{קעב} והוסף להחמיר אפילו אם לובן החיצון אינו כנגד אודם הפנימי משום דהוה ליה כניקבו שניהם זה שלא כנגד זה ושיעור הלובן והאודם כמשהו כשיעור הנקב. ומיהו בהפסד מרובה אין להחמיר בזה לאחרים דבכהאי גוונא יש לסמוך ארש"ל^{קטו} ומ"ז^{קטז} דלובן אינו ליקוי כלל. בשגם יש לומר דגם הרא"ש לא כתב דלובן הוא ליקוי אלא בשבולו לקוי או רובו שהוא כבולו אבל מקצתו אפשר דאורחא הוא לפעמים בתולדה כמ"ש לעיל בשם הרשב"א. והתבואות שור סבירא ליה עיקר כלשון ראשון שברשב"א דתלינן בחולי ולקוי הוא והילכך כל בעל נפש יחמיר לעצמו כספק דאורייתא. ומיהו אפילו אם עור חיצון כולו הפך לבן מצדו האחד לבדו ומצדו הב' הוא אדום וכן אם הפנימי אדום מצדו האחד לבדו אין להחמיר כלל דצד אחד לקוי כשר (תבואות שור^{קטז}).

ואם נגדל (פירוש נקלף) עור אחד במקצתו כשרה אבל ברובו מרפה לפי דעת השו"ע והאחרונים אף על פי שהשני שלם לגמרי ואין בו שינוי מראה לפי שאינו מגין אלא על נקב קמין כמ"ש לעיל בשם הרא"ש (פרישה^{קסג} פרי חדש^{קסד}). ולא דמי לריאה שאפילו נגדל קרום העליון כולו כשרה שהתחתון מגין בדלקמן סי' ל"ז^{קסד} דהתם התחתון מתקיים ומתחלק על ידי בשר הריאה הסמוך לו מה שאין כן הכא כששניהם שלימים יעמדו יחדיו אבל נגדל אחד ברובו אין להשגי על מה להתקיים וסופו לינטל (תבואות שור^{קסג}). ולפי זה בריאה שנשפכה כקיתון דלקמן סי' ל"ז ס"ז אין להתיר כהאי גוונא^{קסז}:

[טז] דמריפה. דכל יתר כנטול דמי והוה ליה כאילו נטולו שני הושמים או הקנים^{קסז}. והיינו לשיטת רש"י^{קסח} בפירושו כל יתר כנטול דמי דהיינו כאילו נטולו שניהם. אבל לשיטת הרשב"א^{קסח} דכל יתר כנטול היינו כנטול היתר לבדו אין לאסור אלא כשהושמים יוצאים זה מזה שהיתר הוא כנטול ממקום חבורו והוה ליה נקב בושט האחד. וכן כשהקנים יוצאים זה מזה ומחוברים ברובן במקום יציאתן זה מזה. עיין סי' מ"א^{קסח} (עיין תשובת הרא"ש כלל כ' סי' מ').

ואם יש בארבו כרוחב אגודל קודם שנחלק לב' וגם למטה חזורים ומתחברים ונעשים ושט אחד באורך כרוחב אגודל דעת הפרי חדש^{קסח} להכשיר כמו בשני מעיים דלקמן סי' מ"ז^{קסח}. והתבואות שור^{קסח} כתב דאין מרמין במרפות ואין ללמוד דין ושט וקנה שעיקר החיות תלוי בהם מרין המעיים וכיוצא בהם. וכן כתב הכרתי ופלתו^{קסח}. וכן הוא בהגהת הר"ן^{קעב} בשם רמ"א.

קסח נה, כ ד"ה כנטול.
קסז שו"ת סי' שצו. הובא ברובי משה סי' נ ד ס"ק א. ש"ך שם ס"ק ב.
קסז סי' ושי"ך ס"ק מז.
קסח ס"ק ג.
קסט סימן זה בשע"ר לא הגיע לדינו. וראה ש"ע שם ס"א.
קע ס"ק י.
קעא ברוב ס"ק יא ופלתו ס"ק ג.
קעב לשחממות ובריקות למנה"י ויילי כמפון. הובא בפ"ח שלש.

קנז הגה"ת אות יד.
קנה ס"ק ב.
קנו בש"ש פ"ג סי' ג. כוללעיל בתחלת הס"ק.
קנו ס"ק י.
קנה שם ד"ה עוד נ"ל.
קנט סי' לו ס"ק א.
קס ס"ק יב. וראה שו"ת דברי יששכר סי' סג.
קסא סימן זה בשע"ר לא הגיע לדינו. וראה ש"ע שם ס"ב.
קסב שם ד"ה מה שהקשה.
קסג ראה פס"ד צ"צ פ"ה, א. פו, ד. שו"ת צ"צ סי' שם.
קסד ש"ך ס"ק י.

הלכות מריפות לג

קעג

ו' ו'ושט אין לו בדיקה מבחזין אצל דרוסה שצריכה בדיקה מפני שבזין שהוא אדום אין אודם הארס ניכר בו כיצד יעשה י"אם עוף הוא בודק הקנה י"ו מבחזין (ושוחטו) ואח"כ מהפך הושט ובודקו מבפנים

באר הגולה

יג מהתנא עובדא דבר אומא ומכר יוסף בריה דרבא שם דף כ"ח ע"ב.

יג מיטרא דרבה שם מ"ג א'.

עוד כתב הפרי חדש דיש מיני אווזות שלפעמים בקנה שלה באמצע יוצא בעין קנה אחר אלא שאינו עשוי חוליות חוליות כדרך הקנה ועשוי בעין לול והוא חלול וחוזר ומתחבר בקנה כשרה ממעם דכתיבנא גבי ב' וושטים עכ"ל. ובה אפשר שגם החולקים כב' וושטים מודים דלא אמרין בזה כל יתר כנטול דמי מאחר שהיתר אינו עשוי חוליות חוליות כדרך הקנה אין לו תואר קנה. ע"י ס' נ"ה ס"ד בהג"ה. והלכך יש לסמוך בזה על הפרי חדש (עיין בית לחם יהודה ¹⁷⁷).

כתב עולת יצחק ¹⁷⁸ דרוב בר אווזות קנה שלהם מתפרד לב' חלקים למטה סמוך לגוף שהקנה מתפצל לב' צדי ריאה ויש כמין כפתור בקנה במקום שמתפצל וכשרים דאורחיהו בהכי ודוקא בזכרים אבל נקבות לאו אורחיהו עכ"ל. ובתשובת שב יעקב סימן כ"ד חלק עליו דגם נקבות אורחיהו בהכי אלא שאין ידוע לכל לפי שאין משגיחין בהן מפני שאין להם כפתור כזכורים שהוא שינוי גדול הנראה לעין כל. וגם אי לאו אורחיהו דנקבות אין להטריף אם נמצא כן באחד מהם כיון שהזכרים והנקבות מין אחד הם. דנגדלה מזו מציונו במרא ¹⁷⁹ גבי עינוניות דורדא דמשום דכל חווי ברייתא הכי אית להו מכשרינן גם כביתיות מאחר שכולן מין אחד הם כדלקמן ס' ל"ה ¹⁸⁰ (וכי"ב מ"ב עיין מ"ש שם ¹⁸¹) וכי"ג סעיף ד'. ועוד דאין זה יותרת כלל מאחר שמראשו עד סופו הוא רק קנה אחד כמו שאר קנים רק סמוך לריאה מתפצל לשנים וכל אחד נכנס לצד אחד של ריאה והוי רק שם פיצול עליו כמו כל קנה שמתפצל והיה לג' ראשים משנכנסה תחת החזה כדלקמן ס' ל"ד ¹⁸² אלא שבבר אווזות מתפצל למעלה מן החזה מעט ואין שם יותרת קנה עליו בשביל זה עכ"ד. עיין ס' נ"ה סעיף ד'.

[יז] מבחזין. פירוש קורע קצת בעור תחלה ומשם יכול לברוק הקנה במקום שחוטמ ¹⁸³ ושוהט הקנה לברו.

ואף על גב דלכתחלה צריך לשחוט ב' סימנים אף בעוף כמ"ש לעיל ס' כ"א ¹⁸⁴ הכא כיון שאין לו היתר אלא בסימן אחד כדעכבר דמי (ש"י ¹⁸⁵ בשם הפוסקים) דאם ישחוט גם הושט ואחר כך יבדקנו מבפנים איכא למיחש שמא היה קורט אודם ארס במקום התחת. והוא דלא חיישינן גם בושט מבחזין שמא יש קורט אודם ארס כמו בקנה מבחזין ובוושט מבחזין אי אפשר לברוק שהושט אדום מבחזין ואין אודם הארס ניכר בו. יש לומר דרוב

קעג סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה ש"ע שם ס"ח.
קעד סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה ש"ע שם ס"ח.

קעט פרישה ס"ק מ. ס"ו ס"ק יא.
קפ סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה ש"ע שם ס"א.
קפא ס"ק יא. ס"ו ס"ק מא.

קעג ס"ק י (שחולק כן).
קעד הובא בלחם הפנים ס"ק ד. בית לחם יהודה שם.
באר הטוב ס"ק ג.

קעה מו. א.
קעז סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה ש"ע שם ס"ב.
ס"ב ג.

ואם בהמה היא אין לה ייחוס תקנה. הגה: ולדין דאין אנו נקילין וי"ט צנדיקה אף עוף אין לו תקנה.

ז' ו"לענין נקב נמי אין לושט בדיקה מבחזין אלא וכן מבכפנים.

ח עוף הבא לפנינו וצוארו מלוכלך בדם י"א אין חוששין לספק הרוסה

באר הגולה

יד כפ"ר ש"י שם וכ"פ הרמב"ם בפ"ג מהלכות שחיטה הגאונים והרשב"א בחידושיהו שם וד"ר"ן שם ורבינו ירוחם בשם טו כפ"ר ש"י שם.

פעמים אפשר שתהא ניכרת מיפת דם הארס אף על הושט מבחזין אלא להחמיר אמרו דאין לסמוך על בדיקת החוץ לבד וצורך לבדוקו אף מבכפנים לפי שפעמים שאינו ניכר כי הארס נתחלחל ויורד לפניו ולא נשאר מבחזין אלא רושם ארמונות ואותו רושם אינו ניכר מחמת ארמונות הושט (מה שאין כן בקנה) אבל בעור שלא נתחלחל הארס ועבר לפניו מיפת דם הארס ניכרת יפה בעודה מונחת על הושט עכ"ל הרא"ש⁹⁹⁷. אבל הרשב"א כתב דכיון שבדק הושט מבכפנים אין לחוש כלל אף אם יש עליו ארס מבחזין דיסמינים קשים אצל דריסה כדלקמן סי' נ"א⁹⁹⁸ ואין סופו לחלחל בפנים. ולפי זה גם בקנה אינו בודק מבחזין אלא במקום שחיטה לבד שמאחר שאין קורט דם הארס במקום שחיטה מבחזין בידוע שאין במקום זה גם כן מבכפנים שהרי הוא עובר מבחזין לפניו אבל כששחט במקום שאין בו ארס הרבה מבחזין אף שיש ארס הרבה מבחזין שלא במקום שחיטה בודקו מבכפנים אחר שחיטה ואם אין בו קורט דם מבכפנים כשר לפי דעת הרשב"א (עיין שם בחידושי דף נ"ג ע"ב⁹⁹⁹ ובתורת הבית הארוך ובמשמרת הבית דף [מ"א] ו"א ע"א¹⁰⁰⁰). אבל מסתימת לשון המור וש"ע והאחרונים סימן נ"ז סוף סעי' מ"ז לא משמע הכי. וכן כתב התבואות שור¹⁰⁰¹. דלא כפרי חדש¹⁰⁰². והטעם משום דהארס סופו לעבור לפניו. דמהאי טעמא קנה דריסתו במשהו משום דסופו להתפשט ברוב הקיפו כדלקמן שם ואם כן כל שכן שיתפשט בכל עברו¹⁰⁰³. וכל זה לפי דעת הש"ע אבל לדין ליכא נפקא מינה כמו שכתב רמ"א:

[יח] תקנה. עיין סימן נ"ז סעיף י"ז:

[טז] בבדיקה. פירוש בבדיקת הרוסה לעולם כדלקמן סי' נ"ז סעיף מ"ז בהג"ה (ש"ך¹⁰⁰⁴):

[כ] מבכפנים. היינו כשיטת רש"י¹⁰⁰⁵ דלעיל סעיף ד'¹⁰⁰⁶. לפי שכ"ד הרמב"ם¹⁰⁰⁷ (ע"ש פ"ג ה' כ"ב. דלא כב"ח¹⁰⁰⁸). וכ"כ רבינו ירוחם¹⁰⁰⁹ בשם הגאונים (בי"ח¹⁰¹⁰):

קפב פ"ג סי' ג.

קפג סימן זה בשנו"ד האנו לעיניו, וראה מור ולבוש שם ספ"ז. לעיל סי' פו (סד"ה ומד"ה).

קפד ר"ה הירוסה (שאין הארס שולט בהן אא"כ שלט ועבר בעור הפנימי). וכ"ה בר"ן (פו, א) ו"ה אין.

קפה כדפוסים שלנו תורת הבית מו, ב. ומשמרת הבית מו, א.

קפו סי' קא.

קפז סי' קד.

קפח ראה מקדש נוגע סי' כב.

קפט סי' קכ.

קצו כה, תע"ב ד"ה אין לו (דלא כשיטת ריב"א בתוס' שם, שלענין נקובה יש לושט בדיקה מבחזין).

קצא סי' קא וסי' יג.

קצב נתבאר לקמן סי' קכ (ד"ה וכו' לפי דעת) וסי' כג (ד"ה ושיטת שליטת).

קצג ד"ה ויש' ריש מחלקים (שאין הוכחה מהרמב"ם אלא על מקום שאינו ידוע).

קצד נתיב מו אות ז' (קטט, ב).

קצה ד"ה ויש' רבנו שררא"ט.

הלכות מריפות לג

קעה

¹⁰ [כא] כל החלל אבל חוששין לספק נקובה לברוק מקום [כב] המלוכבד. הנה: יש אוסרין כל עוף או צהמה לזוארה מלוכלך צדס דחיישין לנקיטת הטטט ואין אנו צקיזין (הגהות אשירי פא"ט צטס א"ו) וכן המנהג.

באר הגולה

10 תוספות שם.

[כא] כל החלל, אף על גב דליכא ריעותא אלא בצואר כנגד הסימנים כמ"ש הרא"ש ¹³⁷ והתוס' ¹³⁸ לשיטת רש"י דלעיל ס"ד ¹³⁹ (ועי' מ"ש סי' נ"ז):

[כב] המלוכלך. פירש הש"ך ¹⁴⁰ דהיינו בושט מכפנים כנגד מקום המלוכלך בלבד. והרשב"א בתורת הבית הארוך (עין שם דף ל"א¹ בהמה שמבצבץ בו) כתב דצריך לברוק בכל אורך הושט ולא ידעין היכא נקיב (צריך לומר הטעם דחיישין שמא נקב הקיץ באלכסון). ובעל נפש יחוש לדבריו. והש"ך העתיק לשון המור שכתב בן לשיטת רש"י ¹⁴¹ וכמ"ש הרא"ש ¹⁴² והתוס' ¹⁴³ דלפרש"י נפקא מינה כהא דתלינן בקנה אין צריך לברוק אלא היכא דממסמסא דמא. וכתב המור (בנוסחאות ישנות) דאפילו בכל הצואר אין צריך לברוק אלא מקום המלוכלך.

ולפי זה גם בבהמה יש תקנה לשחוט למעלה או למטה ממקום המלוכלך. והא דנקט הבא עוף דוקא מילתא דפסיקא נקט דבעוף לעולם אפשר בבדיקה אפילו אם כל הצואר מלוכלך כדם שנקרע כל הצואר מה שאין כן בבהמה אין לה תקנה אלא אם כן מלוכלך במקום אחר בלבד. ומשום הכי הזכיר רמ"א בהג"ה גם בהמה משום דלהשו"ע יש להתיר לפעמים גם בבהמה על ידי בדיקה ¹⁴⁴. ומה שכתב השו"ע סוף סימן כ"ג דשחט העוף ושהה בו יש תקנה כשישחוט הקנה לבדו במקום אחר ויהפוך הושט ויברקנו והוא לשון הרמב"ם שם ¹⁴⁵ ומשמע דבהמה אין לה תקנה לשחוט במקום אחר למעלה או למטה וכמ"ש שם בשם ב"י ¹⁴⁶ הטעם משום דישט גמיד ופשוט. יש לומר דבאמת הרמב"ם לא סבורא ליה כמו שכתב המור כאן לשיטת רש"י. ואפילו הכי העתיק הב"י כאן בשו"ע לשון המור לשיטת רש"י ¹⁴⁷ לפי שדעתו להקל כאן שלא לחוש לגמיד ופשוט במלוכלך דם בלבד מאחר דלריב"א ¹⁴⁸ אין צריך בדיקה כלל בנקרע הצואר על ידי קניא או כלכא כדלעיל ¹⁴⁹. אבל בשחט מעט ושהה גם ריב"א מודה דחיישין לנקובת הושט (כמו שנתבאר לעיל בשם רש"י ¹⁵⁰). (ומעט ונמוקט עמו משום דלריב"א היינו טעמא דאין צריך בדיקה משום דסבירא ליה דנקרע הצואר לבד לא מיקרי ריעותא כלל ולא יצאה בזה מכלל רוב בהמות כשירות ואינן נקובות הושט על ידי קיץ וכדאי גוונא מאחר דלא חוינן ריעותא בושט עצמו כישב

קצו פ"ב סי' ג.

קצו כת, א ד"ה כז.

קצח ס"ק יא וס"ק יג.

קצט ריש ס"ק מז.

ר וכדפוסים שלנו: ל, ד.

רא כת, סניא (שגם בנקרע ע"י כלכא או קניא צריך בדיקה במינים).

רב פ"ב סי' ג.

רג שם ד"ה כי אתא.

רד פלתי ריש ס"ק יא.

רה פ"ג ה"ה.

רו ד"ה שחט העוף.

רי דמגו בבדיקת מקום המלוכלך (ואין חוששין לגמיד ופשוט).

רח דלעיל ס"ק יג (ד"ה וכתבו התוס').

רט ס"ק יג.

רי אות"ל: רש"י (ביש"ש פ"ב סי' ג), ודנינו מה שנתבאר לעיל סוף ס"ק יג, שגם לדעת רש"י שפוסק כריב"א,

מ"ט מודה בשחט מעט ושהה בו.

הלכות מריפות לג

קעו

לה קען דלקמן סעיף ט'. והאי מעמא לא שייך כלל בשחט מעט בסכין של שחיטה ושהה לומר בה רוב בהמות כשרות ואינן נקובות הושט על ידי סכין של שחיטה שהרי על ידי שחיטה כולן נקובות הושט הם. ועיין מ"ש לעיל ס"ד"י"ט מעט אחר). ומהאי מעמא נמי סתם הושט'ע כאן ולא פירש דדוקא בשחט תוך שלשה ימים"י לקריעת הצואר מהני בדיקת הושט מבפנים אבל אחר שלשה ימים איכא למוחש שמא הבריא ועלה קרום מחמת מכה מבפנים כדלקמן סעיף ט'. משום דהכא אין להחמיר כל כך מאחר דלריב"א אין צורך בדיקה כלל הואיל ולא חוינן ריעותא בסימנים עצמן אלא בצואר (עי' ברתני ופלתני"ד).

וכל זה לפי דעת הב"י שפירש המעט דנקט הרמב"ם דלעיל סוף סימן כ"ג גבי שחיטה עוף דדוקא הוא משום דבהמה חיישנן לגמירי ופשיט בושט ודלמא במקום נקב קשוחי. והוכיח כן מדאמר רבא כבר אווזא דממסמס קועיה דמא היכי נעביד נשחמה וזהר נבדקיה דלמא במקום נקב קשוחי כדלעיל ולא מצא תקנה לשחוט למעלה או למטה. אבל הש"ך בספרו האחרון"י חלק עליו בזה ופירש דבר אווזא דרבא היה הספק בכל הושט דלמא במקום נקב קשוחי. וכן דעת הרשב"א בהדושי"ט"ו. משום הכי נמי הביא הש"ך בחבורו לשו"ע"י"ט לחלכה דעת רש"ל"י להקל בהפסד מרובה גם בבהמה כמ"ש בהגהת סמ"ק"י"ז ומהרי"ק"ט הובא בב"י"ג. והא דנקט הרמב"ם עוף דדוקא דלעיל סוף סי' כ"ג היינו משום דבעוף פסיקא ליה מילתא בתקנה זו לשחוט תקנה לבדו ולהפך הושט השלם ולבדקו מבפנים אם לא ימצא בו טיפת דם כדלעיל שם והוא תקנה ברורה ודאית שבוודאי לא ימצא בו דם כלל אם לא ניקב בסכין של שחיטה מה שאין כן בבהמה לא פסיקא מילתא בתקנה זו שאינה ברורה כלל בבהמה שלא ימצא טיפת דם כלל גם כנגד מקום החתך לפי שדם השחיטה יוכל להתפשט הרבה"כ"א וכן משמע ברבינו ירוחם"י הובא בב"י"ג. וגם כל הרמים שנבהמה נגדרים ויוצאים דרך הסימנים כשחיתתן כמ"ש לקמן סי' ע"ז"י"ג בשם הרשב"א"י"ב (ואם הרמים נגדרים ונשפכים לבית השחיטה דרך חלל הסימנים כמו שנגדרים דרך חלל הורידין ויכול להיות ששטפו והעבירו עמם לבית השחיטה גם הדם שיצא מנקובת הושט ולכן אין תקנה כלל בבהמה גם אם לא נמצא טיפת דם כנגד החתך הראשון). והרמב"ם"י"ב סבירא ליה כפירושו רש"י"י"ג בדריקת ושט אינו אלא כמיפת דם לבד ולא כמראית עין ומשמוש יד ומהאי מעמא אין לושט בדיקה מבחזין לענין נקוב לרש"י" ורמב"ם משום שאין טיפת דם ניכרת בו כשנכנסת לו בנקב משהו. אבל הר"ן"י"ג פירש הטעם שאין לושט בדיקה מבחזין לענין נקב לפי שאי אפשר להכיר במראית עין

ריט סוף סי' יג (שלפעמים הושט סמוך לעור ע"י אחיזת סימנים בשעת שחיטה).
רב שם ד"ה וכתב מהרי"ק.
רבא כן תירין בכסף משנה פ"ג ה"ח.
רבב נתיב פו ח"ג (קב, רע"ב, קכא, א).
רבג שם ד"ה ובינו ירוחם.
רבד סימן זה כשעור לא הניע לדיו, וראה כ"ג שם ד"ה לא חתך.
רבה תורת הבית הארוך והקצור בית ג ש"ג (עא, עב). וראה פסקי אהר"ן ע' 69.
רבו פ"ג ד"ה והב"י.
רבז כה, ב ד"ה אין לו בדיקת דוף מג, רע"ב. וראה גם לקמן סי' כג ד"ה ושחטה שלישיית). לעיל סי' כ.
רבח (מ, א) סו"ה אין לו בדיקה. וראה דברי נחמ"י מא, ב.

ריא סוף סי' יג (שלפעמים הושט סמוך לעור ע"י אחיזת סימנים בשעת שחיטה).
ריב כדלעיל סי' יב (ד"ה ונירו חיני).
ריג סי' יא (שהשו"ע הביא מירוי בומן קמן ולבך לא חישנן לתירפא).
ריד סי' יב סו"ה אין זה.
רטו ג, א ד"ה ספק כלמא (דאין צריך בדיקה אלא במקום שנבקב הדם).
רטז סי' יב סו"ה (בש"ך לא נזכר בהנהגה רק בבחי"ק דלקמן).
ריז ביש"ש פ"ב סי' יד (לשחוט למעלה או למטה בו').
ריח סי' קצו (אות ב). והעיר בכנסת הגדולה הב"י אות מא, שברפוסים שלחו כתוב שם: שאין לו תקנה גם לשחוט למעלה או למטה בו'.

הלכות מריפות לג

קעז

נקב במשהו בעור האדם. אבל בעור לכן יוכל לבדוק גם במראית עין כמו בבית הכסות והמסס. ואם כן יוכל להעביר דם השחימה הנמצא כנגד מקום חרוך הראשון ולבדוק במראית עין ומשמש יד או נגד השמש (בדאיתא בנמרא דף פ"ז²⁷). וכן בממסמס קועיה דמא יש להקל בהפסד מרובה וצורך מצוה גם בבהמה כששחמ למעלה או למטה כמ"ש הש"ך סימן כ"ג²⁷ בשם רש"ל^{27א}. ומיהו בממסמס קועיה אין להקל אלא כששחמ מיד שלא יאכל ולא ישתה אחר שנתמסמס קועיה דמא פן יעבירו אוכלים ומשקים הדם כמו שיתבאר לקמן סי' פ"ז²⁷.

וכתב הש"ך²⁷ דמשמעות השו"ע שאפילו כל הצואר מלוכלך וצריך לבדוק בכל אורך הושט ורוחב הנקב במקום ידוע²⁷ אפילו הכי יש בדיקה מבפנים ולא דמי לקוץ ומהט שנקבו עד לחלל או שנמצאו כחלל הבהמה דטרפה משום דצריך לבדוק באברים הפנימים ואי אפשר לבדוק אחר נקב משהו שאינו במקום ידוע באברים הפנימים כדלקמן סימן נ"א²⁷. דשאני התם שהמקומות רבים (רא"ש²⁷ מור סימן א"א) אבל הכא באבר אחד לבדו יקרה מקום ידוע ויש לו בדיקה מדינא דגמרא לכולא עלמא. והא דבודקים כל החלל בדרוסה ונפולה כדלקמן סי' נ"ז²⁷ ונ"ח²⁷ אף על פי שהמקומות רבים היינו משום דדוקא נקב קטן אין לו בדיקה²⁷ כשהמקומות רבים אבל אדמומית הדריסה וריסוק אברים או קריעתה בנפולה ניכרים היטיב בבדיקה בכל החלל.

וכל זה מדינא דגמרא אבל האידנא איכא פלוגתא בין בה"ג²⁷ לרש"י^{27א} דבה"ג כתב דהאידנא ליכא למיקם אבדיקה שפיר בכל מקום שהוזכר שם בדיקה כגון בדרוסה ונפולה ועבודה ורש"י כתב דאין לדין אלא מה שענינו ראות ומותר לסמוך עליו דבתבונה²⁷ אל השופט אשר יהיה בימים ההם אבל הוא יזהר יפה להביא לפניו כל הבקאים כמו שיתבאר לקמן סי' נ"ז²⁷. ודעת השו"ע כרש"י ודעת רמ"א²⁷ כבה"ג. ורש"ל פ"ג סימן (ע"ג) [ס"ו] הכריע לנהוג בדרוסה ונפולה כבה"ג משום שצריך לבדוק בכל החלל וצריכה אומנות יתירה ורווחות ובקאות לא סמכינו אבדיקתנו אבל בשבודה דלקמן סי' נ"ג²⁷ כיון שיש אבר אחד מבורר לפניו²⁷ למה לא נבדוק אותו כפי ראות עינינו בעיון יפה כדעת רש"י. וכן אפילו נקב משהו באבר אחד כגון בממסמס קועיה דמא שנקרע כל הצואר ואינו יודע מקום נקיבת הקוץ בושט דצריך לבדוק כל הושט מבפנים יש לסמוך על בדיקתנו. ואפילו בבהמה דעת רש"ל ריש פ"ב²⁷ להקל לשחוט ולבדוק אחר השחימה מבפנים ולא חיישנו דילמא במקום נקב קשחט משום שתופס עיקר כפירוש ריב"א²⁷ דאין צריך לבדיקה

רבט אוח"ל: נו (פ"א): בריק בשימשא. וברש"י שם: נגד

הששש היה מסתכל אם יראה שם נקב.

רל ס"ק ו' (במבוא לעיל).

רלא כרש"ש פ"ב סי' יד.

רלב הביאור למקו סי' לא הגיע לדינו.

רלג ס"ק ד.

רלד הלשון בש"ך: דאפילו הנקב במקום שאינו ידוע כו' כנגד כל אורך ורוחב מקום המלוכלך.

רלה סימן זה בשע"י לא הגיע לדינו, וראה ש"ע שם ס"א.

רלו פ"ג סי' נב (צריך לבדוק הברס והדקין ונקב קטן א"א ליבדק בבולו).

רלז סעיף מ.

רלח סעיף ג.

רלט ראה רש"י נג. ב ד"ה מקין (שאין נקב דק ניכר בה).

רמ סי' סא (קמ"ד).

רמא נב, א ד"ה כתוב בה"ג.

רמב הברס ז', מ.

רמג סימן זה בשע"י לא הגיע לדינו, וראה שו"ע שם ס"ה.

רמד סי' נו שם, ובאן ס"ה. ש"ך ס"ק מו.

רמה סימן זה בשע"י לא הגיע לדינו, וראה ש"ע ורמ"א שם ס"ב.

רמו סי' ג (הובא לעיל סוף ס"ק יב).

רמז הלעיל ס"ק יג (ד"ה וכחתי התוס').

הלכות מריפות לג

קעה

ט נמצא קנין בושט [כג] לארכו או לרחבו "ואינו תחוב בו כשרה [הגה:]
אם אין עליו קורת דם מנמון (טור והגהמ"י) " אבל אם הוא תחוב בו

באר הגולה

זו מוטרא דרב כתנא אהא דעולא שם דף מ"ג. ית דלא מעולא ה"ף ה"המב"ם והרשב"א.

מדינא מאחר דליכא ריעותא בסימנים אלא שהבדיקה היא לחימרא בעלמא ומשום הכי אין להחמיר כל כך לחוש דילמא במקום נקב קשחית ומ"מ¹⁰¹ אם המכה של הקרע שבצואר הוא במקום אחד לבד מאחר שאפשר לשחוט למעלה או למטה ישחוט. אבל גבי שהייה דלעיל סימן כ"ג¹⁰² שהתחיל לשחוט וחתך מעט ושהה דגם לדיב"א צריך בדיקה בושט כמו שנתבאר לעיל¹⁰³ אין תקנה בבהמה רק לשחוט למעלה או למטה רחוק קצת ממקום חתך הראשון בענין שבוודאי לאו במקום נקב קשחית ואחר כך יהפוך הושט ויבדקנו כנגד מקום חתך הראשון ולא היישנין לגמדי ופשוט לפי דעת רש"ל ע"ש סימן [י"ד] בשם סמ"ק וכן מהר"ק בשם סמ"ק הובא כ"י סימן כ"ג¹⁰⁴. וסיים שם רש"ל דאפילו להמחמירים על כל פנים במקום הפסד מרובה או לצורך מצוה יש להקל ולסמוך על הגדולים האחרונים שהנהיגו והורו הלכה למעשה להתיר. והש"ך הביא קולא זו בשמו להלכה בסי' כ"ג¹⁰⁵ גבי שהייה. ואם כן כל שכן בממסמס קועיה דמא במקום אחד לבד דיש להקל בכהאי גוונא אפילו בבהמה לשחוט למעלה או למטה ולסמוך על בדיקתו במקום הפסד מרובה או לצורך מצוה¹⁰⁶. אבל בלאו הכי אפילו בעוף אין לשנות המנהג שברמ"א כמ"ש הש"ך סי' ל"ה¹⁰⁷ וכן¹⁰⁸.

וכן אם נראה ריעותא בצואר כנגד הסימנים שנקרע העור ויצא דם ונעשה עליו גלד שחין דאיכא למיחש לקנין חזין או לדקירת חזין או שאר כל כלי ברזל וניקב הושט. אבל אם אינו אלא נפוח סביב הסימנים לא היישנין לנקובת הושט אלא תולין דמחמת חולי הוא ואפילו נצטרך שם לית לן בה (ב"ח¹⁰⁹).

ואפילו אינו מחמת חולי אלא מחמת מכה שהוכתה מבחוץ ונמצא דם נצטרך בפנים סביב הושט מבחוץ מאחר שהעור שלם מבחוץ אין בזה שום חשש אפילו לדידן שאין בקיאות (מ"ז¹¹⁰ מעיל צדקה סימן ל"ח) דלא הוכתה בדרבן דק הנוקב הואיל והעור שלם.

ואם יצא דם מחמת נשיכות התרנגולין שנושכין זה את זה דינו כיצא דם מתלישת נוצות שנתנה להחמיר אף על פי שאין לאסור מדינא כדלעיל סוף סי' כ"ג¹¹¹ (ב"ח¹¹²).

ומיהו אפילו בגלד יבש שבעור מבחוץ אם שוחט במקום אחר ורואה שאין ריעותא בעור מצד הפנימי אין לחוש אפילו לפי המנהג (מ"ז שם¹¹³):

[כג] לארכו. של וושט או אפילו לרחבו אלא שידוע בוודאי שאינו תחוב בו כלל רק

רמ"א אה"ל: ולכן.
רמ"ט סוף ג.
ר"ג ס"ק זה (ד"ה ולפי זה), ולעיל סוף ס"ק ג.
רמ"א כמבואר לעיל (ד"ה וכו' לפי).
רמ"ט ס"ק ג.
רמ"ג ראה פס"ד צ"ע (נ, ד, ה, פ, א). דעת קדושים ס"ק כו.
דעת תורת ס"ק פמ.

רמ"ג ראה ש"ך סי' לד ס"ק יח. סי' לו ס"ק יט.
רמ"ג ס"ק ג.
רמ"ג ס"ד"ה ומ"ש רמ"ג ורמ"א.
רמ"ג ס"ק ג.
רמ"ג ראה לעיל שם ס"ק כו.
רמ"ט שם.
רמ"ג סי' כו ס"ק ה.

הלכות מדיניות לנ

קעמ

אסורה אפילו אין שם קורט דם דחיישין שמא ניקב הושט והבריא ונתרפא ואינו ניכר. הגה: ויש מנסיון אס אין קורט דם מנמוך ללא מיישין

שנחך בין דופני הושט אבל אם אין ידוע בוודאי אמרין דמסתמא היה תחוב בו מאחר שנמצא לרחבו (ש"ך^{קס}).

ובגמרא^{קסב} אמר עולא ישב לה קרין בושט אין חוששין שמא הבריא. ופרש"י ישב לה קרין כגון שאכלה קרין ונתחב לתוך הושט ואינו נראה נקובתו מבחוץ וקורט דם אין בו כפנים אין חוששין שמא ניקב היה ונתרפא והוי קרום שעלה מחמת מכה בושט ואינו קרום ואני שמעתי הבריא לשון ניקב כמו וברא אותם בחרבותם ביהוקאל^{קסג} עכ"ל. ודעת הרמב"ם^{קסד} כפירוש א'. ודעת הר"ף^{קסה} כפירוש ב' ולשון הבריא פירש הר"ף נפק לברא. ופריך בגמרא לעולא מאי שנא מספק דרוסה^{קסו}. ופרש"י דמשום דעל אריה ביניהם אמרין שמא דרם ומצרכינן להו בדיקה והבא לא אפשר למבדקה דנקב משהו בעור חיצון של הושט לא מונכר ריב"א (היינו לפירוש ב' דלעיל^{קסו}). וכתב הרא"ש^{קסז} ולמאי דפרישית לעיל^{קסז} כפירוש ריב"א דנקב מנכר ביה פריך הכי מאי שנא מספק דרוסה דמצרכינן בדיקה והבא קאמר עולא אין חוששין דמשמע דאפילו בדיקה לא בעי. ומשני בגמרא קסבר עולא אין חוששין לספק דרוסה. יתיב ההוא מרבנן קמיה דרב כהנא ואמר נמצאת איתמר (בלא תחיבה) אבל ישב חיישין אמר להו רב כהנא לא תציתו ליה ישב איתמר אבל נמצאת לא איצטריך לאשמעוניה דבולהו חיוי ברייתא (הרועות באפר וביערים) קוצי אכלן. עכ"ל הגמרא.

וכתבו התוספות^{קסח} הא דפרש"י וקורט דם אין בו כפנים נראה דאין לחוש אפילו יש מבפנים אם אין מבחוץ כיון דלא חיישין שמא הבריא. וכתבו עוד התוספות^{קסח} לקמן^{קסח} פסקין הילכתא דחוששין לספק דרוסה ואם כן ישב לה קרין בושט נמי חוששין שמא הבריא. ואם תאמר ואמאי חוששין נימא נשחטה בחוקת היתר עומדת^{קסח} ואף שגולד הספק מהיים שהיתה בחוקת איסור אפילו הכי עכשו שנשחטה יש להעמידה בחוקת היתר כדמוכח בפרק ב' דיבמות^{קסח}. ויש לומר דשאני דרוסה דשכיחא. וביבמות שם^{קסח} פירשו התוספות יותר דהא דחיישין לספק דרוסה משום דשכיחא ומוכחא מילתא לאיסורא טפי מדרלתתורא וכן ההיא דישב לה קרין בושט דחיישין שמא הבריא למאן דחייש לספק דרוסה עכ"ל. והרא"ש^{קסח} כתב לקמן פסקין דחוששין לספק דרוסה הילכך פסק הר"ף דאם ישב לה קרין בושט חוששין שמא הבריא. וראב"ן^{קסח} וקני פסק כעולא

רסא פ"ק מז.

רסב מג. ב.

רסג כז. נוז.

רסד פ"ג הכ"א. ויתבאר לקמן (ה"ה ושטה שלישית). והתק"מ בין ב' הפירושים, ראה לעיל פ"ק יב (ד"ה ומיהו להנפרישים). ומסקי שם, שיש לחוש לדברים להפסד בשל תורה, ואפילו בהפסד מרובה צ"ע.

רסה (ז, א).

רסו דלקמן ג. א (שמאלא אמר חוששין לספק דרוסה).

רסז כדלעיל ס"ז וס"ק ב (בדעת רש"י).

רסט שאין חוששין שעלה קרום, רק שנשאר הנקב.

רסט פ"ג ס"ד.

ער פ"ב ס"ג. ג. וכדלעיל ס"ק יג וס"ק כב.

רעא שם ד"ה ישב. הרע"ת שם מביארת לקמן (ה"ה ושטה שלישית).

רעב שם ד"ה סכר.

רעג ג. ב. ובגמרא וש"ע ס"ז נו ס"ד.

רעד כדאמרינן בגמ' מ, א. וראה בארוכה לעיל ס"ד כר ס"ק ז.

רעה ל. ב.

רעו ד"ה אשה זו. דעת התוס' מביארת לקמן (ה"ה ושטה רביעית).

רעז פ"ג ס"ד.

רעח ס"ד כז.

שמא הנכריא (הלכאז"ן והרא"ש והג"א נשס סה"ט). וכן נהגו להקל צעירנו צלומן

והביא ראה מחמת שנמצא בעובי בית הכסות מצד אחד כשרה⁷⁵⁷ ולא חיישינן שמא הבריא. והא דחיישינן לספק דרוסה משום דרגלים לדבר וגם שכיחא ומשום הכי מפקינן לה מחוקת היתר כמו שכתב התוס'⁷⁵⁸. והגמרא דקאמר קסבר עולא אין חוששין לספק דרוסה לא חשש להאריך ולחלק כמו שחלקתו. ואפשר דהר"ף היה מחלק משום דעובי בית הכסות הוא עב לא חיישינן שמא הבריא. ומסתברא כדברי הראב"ן דמשום עובי כל דהו אין לחלק עב"ל הרא"ש. וגבי מחט שנמצאת בעובי בית הכסות כתב הרא"ש⁷⁵⁹ פירש"י⁷⁶⁰ דבהמסס אפילו מצד אחד מריפה מפני שדופנו דק ואפילו אם תמצוי לומר שאין סברא לומר טרפה הואיל ולא ניקב אלא חצי העור מצדו למיור דחיישינן שמא ניקב כולו והבריא כדחיישינן כישב לה קרן בושט למאן דחייש לספק דרוסה. ואין נראה לר"ת⁷⁶¹ להמריף בחצי העור של המסס דלא חיישינן שמא הבריא אלא בושט דפעיא ביה וגמרא ליה ופעמים שחור המחט לתוך הושט אבל בהמסס אם הבריא לא היה המחט חוזר לתוכו עב"ל.

ורוצה לומר אם הבריא ועלה קרום מחמת מכה היה ראש המחט יוצא עדיין לחוץ לצד הב' כשהיה והקרום עגול מלמעלה ולא היה חוזר לתוכו לפי שעליית קרום מחמת מכה היא משום שהמכה משלחת יריון ונדרבקי צדדי הנקב בריון היוצאין מהם ונעשים קרום והקרום מחבר ומדבק צדדי הנקב זה לזה ואם היה ראש המחט שם היו הריוס נסריכס ונסבכס גם סביב ראש המחט והיה ראש המחט נרחק מאד בצדדי הנקב המתחברים ומתדבקים יחד זה לזה על ידי הריוס והקרום שעל גבו מלמעלה ועל ידי זה לא היה חוזר ראש המחט לתוך צד הפנימי דהמסס כמו שנמצא עכשיו אלא היה נראה וניכר מצד הב' והקרום על גבו מלמעלה (והיינו הוגלד פי המכה שבבריייתא דף נ"א) ובבדיקה זו מצד השני שאינו נראה וניכר שם כלל סגי ליה ואמאי כתב רש"י דבהמסס אפילו מצד אחד מריפה ולא סגי בבדיקה. ולא דמי לושט דחיישינן שמא הבריא ולא סגי בבדיקה (אפילו למאן דאמר דושט יש לו בדיקה מבחוץ אצל נקב) משום דושט גמרא ליה ועל ידי זה חוזר ראש המחט לתוך צד פנימי ואחר כך עלה קרום בחיצון ונסתמו בו צדדי הנקב משום הכי לא מיינכר הקרום מה שאין כן בהמסס דמינת ניהו וברקאי קאי ראש המחט בחיי הבהמה עד שהיה נסרך ונדרבק בצדדי הנקב כשהבריא והיה ניכר ונראה מצד הב' והקרום על גבו מלמעלה.

וחילוק זה כתב הרא"ש⁷⁶² לסתור דעת רש"י דסבירא ליה דבהמסס מריפה מצד אחד משום שמא הבריא ונתרפא כמו בושט לפירוש א' דרש"י דלעיל. אבל הרא"ש גופיה סבירא ליה (ענין שם פרק אלו מטרפות ס' מ"ב) כפירוש ב' דרש"י דלעיל וכפירוש הר"ף דהבריא דקאמר עולא היינו ניקב ונפק לברא. וכמ"ש לעיל בשם הרא"ש דלעולא אין

⁷⁵⁷ דעת יש אופרים שברמ"א ס' נח ס"ז. וראה שו"ת צ"צ ס' נח אות א.

⁷⁵⁸ רפ"ג שהיא דעת הש"ע שם. דעת זו מבארת לקמן (ד"ה ושישה רביעית).

⁷⁵⁹ רפ"ד בשם ר"ת.

⁷⁶⁰ רעט ברייתא ג, סע"ב מור וש"ע ס' נח ס"ח.

⁷⁶¹ רפ"ג נ"ג, ב ד"ה קסבר (שכתב המעט דשכיחא רק לענין ספק דרוסה).

⁷⁶² רפ"ג פ"ג ס' לה.

⁷⁶³ רפ"ג שבת לו, סע"א. מוכה לה, א ד"ה בית הכסות. שהוא

הלכות טריפות לנ

קפא

אוזות שמלעיטין לעשות מהן שומן שיש תקנה צעיר לצדוק אחר נקיטת הושת משום

הוששין שמה ניקב צד החיצון כלל ואפילו בדיקה לא בעיני מצד הב' (וכן כתב הרשב"א¹⁹⁸ לעילא). ומשום הכי כתב הרא"ש דמסתברא בהראב"ן דאין לחלק בין ושת לבית הכוסות דמצד אחד כשירה. ומשמע דהו להראב"ן והרא"ש דכשירה סתם משמע בלא בדיקה ואם כן הוא הדין לושט. דאי חיישינן שמא הבריא וניקב צד החיצון בושת וצריך בדיקה מבחוץ (לפי דעת הרא"ש דסבירא ליה כהריב"א דיש לושט בדיקה מבחוץ לענין נקב) ואי לא בדיק טריפה משום דיישב קוין ונתחב מצד אחד מקרי ריעותא לאגרועי חזקת היתר דבהמה משגשגתה דלא כעולא אם כן גם בבית הכוסות ליבעי בדיקה מצד הב' ואי לא בדיק טריפה כמו בושת. דהרא"ש לשימתו דסבירא ליה דגם נקובת הושת אינה אלא טריפה ולא נבילה ולא הוי ספק בשחיטה כלל¹⁹⁹ כמ"ש לעיל סי' כ"ו¹⁹⁹. ואף על גב דבית הכוסות מינה נייה וברקאי קאי ראש המחמיר²⁰⁰ היינו בחיי הבהמה²⁰¹ אבל אחר שחיטה דמשמשו בו ידים בבית הכוסות בהוצאתו ופתיחתו פשיטא דאיכא למחש פן חזר ראש המחמיר לתוכו קצת על ידי הנענוע ומשמוש ידים כמו בושת מאחר שהגבק פתוח ולא נסרכו ונרדפו צדדים זה לזה (דהא לא חיישינן שמא נתרפא לפי דעת הרא"ש דסבירא ליה כפרשו ב' דרש"י. וגם אי הוה חיישינן אינו אלא חששא ולא ודאי ולא מהני לחלק אלא להחמיר). אלא ודאי מדתניא בבית הכוסות מצד אחד כשירה סתם בלא בדיקה מכלל דקיימא לן כעולא דמצד אחד לא מקרי ריעותא לאורועי חזקת היתר דבהמה. משום דכיון שנמצאת בהמה או הקיין תחובים מצד אחד לכד אולנין כתר שעת מציאתו ואחזוקי ריעותא²⁰² לא מחזקינן ממקום למקום²⁰³ לומר שנקבו לחוץ וחזרו לתוכו. ולא דמי לספק דרוסה דלא אולנין כתר שעת מציאתו שנמצא האריה עומד לכדו במקומו ואינו נוגע בבהמה²⁰⁴ וליכא שום ריעותא בבהמה ואפילו הכי מחזקינן ריעותא ממקום למקום לומר שדרם תחילה וחזר למקומו לידן דקיימא לן חוששין לספק דרוסה. היינו משום דדרוסה שכיחא דהיינו כשכונם הדורס למקום הגדרסים שכית מפי דדרס כריכו ונבעו ולא הוי ספק שקול אבל במחט וקוין לא שכיח כל כך שינקבו לחוץ ויחזרו לתוכו. דאף על גב שיכול להיות שחזרו לתוכו על ידי משמוש ידים בבית הכוסות ובושת דגמרא ופשטא ליה מכל מקום לא מוכחא מולתא לאיסורא כיון שלמראית עינינו נמצא תחוב מצד אחד לכדו משום הכי לא מחזקינן ריעותא ממקום למקום ובספק שקול כהאי גוונא מוקמינן אחזקת היתר דבהמה משגשגתה. ודוק בכהאי גוונא אין מחזקינן ריעותא ממקום למקום אבל בנמצא נקב בלא קוין מצד אחד מחזקינן ריעותא גם לצד הב' ואתרעי החוקק²⁰⁵. והו ביאור דעת הרא"ש וסייעתו על פי שיטת התוס' ביבמות דלעיל.

והא דלקמן סי' נ"א²⁰⁶ גבי קוין שנמצא תחוב בדופן עד לחלל המחזקינן ריעותא ממקום

198 שמשמע זה מחלק בינם ר"ח לענין הגולד מתיים.
199 אף שנתבאר לעיל סי' כד ס"ק מ' שבמקום ריעותא נחשב חזקת איסור אפילו בספק טריפות.
200 רצא כדלעיל או"ח סי' תמו ס"ז, ושל"ג וראה כללי הפוסקים והתוראה כלל עד.
201 רצא סי' נז ס"ט.
202 רצא כדלעיל ס"ק יב (ר"ה ועוד יש לומר).
203 סי' זה כשע"ר לא הניע לדינו, וראה שו"ע שם סי' א.

198 מג, ב ד"ה אמר עולא.
199 ופי' וא"כ אין מעט לחלק בזה בין קוין בושת לבין קוין בבית הכוסות. ולדעת המכריזים דהיי נבילה, ראה לקמן (ד"ה ושושה שלישה).
200 מיום סימן זה לא הניע לדינו. וכן צוין לשם לענין זה לעיל סוף ס"ק ז, וש"נ.
201 ופי' יש מעט לחלק בזה בין קוין בושת לבין קוין בבית הכוסות.

דשמיא יומת מסכרות הריאה ונהגו להקל ציסב לו קוץ צוסטו אס אינו נקוב משני

למקום לומר שמה נקובו אברים הפנימים אף על פי שאינו תחוב בהם כלל. דאמרינן שעל ידי נענוע איברי הבהמה בחייה או אחר שחיטה נתרחקו קצת מהדופן לתוך החלל ונשמט מהם הקוץ אחר שנקב בהם כשנסמכו לדופן ולקוץ. וכן אם נמצא קוץ מונח בתוך החלל אף על פי שאינו תחוב באברים הפנימים מחוייקין ריעותא ממקום למקום לומר שמה נחתב תחלה באחד מאברים הפנימים שנקובתם במשהו וחזר לאחוריו ונשמטו ממנו על ידי נענוע איברי הבהמה בחייה (עיין הבאות שור סי' נ"א¹⁷⁷) או אחר שחיטה כדלקמן סי' נ"א. היינו משום דהתם נמי אינו ספק שקול דשכיחא ומוכח מילתא לאיסורא טובא וטפי אפילו מספק דרוסה משום דכיון שהקוץ נוקב הדופן בכח מבחוץ ונכנס מדוחק קרוב הדבר מאוד שנקב באיברים הפנימים הסמוכים לדופן. וגם כנמצא מונח בחלל מכל מקום בכניסתו לחלל על ידי שנקב הדופן בכח ונכנס מדוחק קרוב מאוד הרבר שפגע ונגע ונקב באחד מאיברים הפנימים הסמוכים לדופן עם כניסתו בכח ודוחק (רשב"א בתורת הבית הקצור¹⁷⁸ ובהדושו דף מ"ח ע"ב¹⁷⁹). וכן היא דנשכתה חולדה בראשה או שנג[פ] בעץ ואבן הלעיל סי' [5] ח"ט לדופן בכח וברוחק. מה שאין כן בקוץ ומחט הנמצאים בבית הכוסות או בושט בנתח (ר"ן¹⁸⁰ רשב"א¹⁸¹ גבי התיבה דכבדא וכן דעת הרא"ש שם¹⁸² עיין שם היטב).

והא המחוקקין ריעותא ממקום למקום גבי מחט שנמצאת בריאה לקמן סוף סי' ל"ז¹⁸³ דבעינן בדיקה לדיע אם היא שלימה ואם לא בדק אסורה אף שנמצאת בתוך בשר הריאה ולא סמוך לקרומה כלל החיישנין שמה נקבה הקרום וחזרה לאחוריה כמ"ש שם בשם הרא"ש¹⁸⁴ ור"ן¹⁸⁵. היינו משום דהתם מקרי ריעותא דאתרעאי ריאה כמה שנמצא בה מחט שהרי אין דרך הנבלעים ליכנס בריאה כלל. מה שאין כן בקוץ ומחט שבלעתן הבהמה באכילתה ונמצאו בושט או בבית הכוסות וכיוצא בהם מאברי המזון שהוא דרך כל הנבלעים להמצא שם ולא מקרי ריעותא כלל דהא כל חיוי ברייתא קוצי אכלן כדאמר רב כהנא¹⁸⁶ דהא לא אצטרך ליה לעולא לאשמועינן. הלכך גם כשנמצאו תחובים סביב ליה לעולא דהא נמי לא מקרי ריעותא כראיתא בגמרא בהדיא משום דהא נמי אורחא לפעמים בחייו ברייתא דאכלן קוצי תמיד ולפעמים יקרה בהן שישב הקוץ בושט או בשאר איברי המזון. וגם אם אין גילוח להמצא כן מכל מקום כיון שרגילות הוא תמיד להיות שם קוצין לא מיקרי ריעותא גמורה גם אם נתחב מצד אחד כיון שצמד אחד כשרה ולא יצא בזה עדיין אבר זה מחוקת כשרות הראשונה משום הכי לא מחוקקין באבר זה ריעותא ממקום למקום לומר שמה הלך הקוץ ויצא לחוץ לצד הב' וחזר לאחוריו. שהרי בחולדך זה של צד הב' אתה מוציא אבר זה מחוקתו הראשונה ומרוב בעלי חיים שהם כשרים

רצח ס"ק א.

רצו בית שני ש"ג (לה, א).

רצו ד"ה הוהא מחמא. וראה לקמן (ס"ה) וכל זה להרא"ש.

רצח מניח ב.

רצט (יג, א) ד"ה הוהא קשיטא.

ש מה ב ד"ה אלא אמר רב אשי.

שא פ"ג סי' כו.

שב סימן זה בשע"ד לא הגיע לידנו, וראה שרע"ש סמ"א.

שג פ"ג סי' כו (ברא"ש ליתא תיבת חזרה לאחוריה, וכן בהתקנת ב"ש ד"ה ר"ה מחט שנמצאת).

דש (יג, א) ד"ה אבל.

שח מג, ב.

הלכות מריפות לג

קפג

לדדים או שאין קורט דס מנמון ויש לדקדק צוה הרצה כי הוא איסור דלוריימא ויומר היה טוב שלא לנדוק כלל ולסמוך ארובא מלנדוק ולהקל נמוקס דליכא ריעומא.

ושלימים שאינן נקובים מעבר לעבר באבר זה ומהיכא תיתי להוציא אבר זה מחוקה ורוב מאחר דלא איתרע חוקתו עדיין ולא יצא מרוב בעלי חיים עדיין כמה שנמצא תחוב מצד אחד כיון דכל חייו ברייתא קוצי אבלן ותחוב מצד אחד כשירה הלכך לא חיישין להילוך זה שאינו ברוב בעלי חיים. מה שאין כן בריאה שנכנסה שם המחט שלא כדרך הילוך כל הנבלעים אלא על ידי כח המושך וכיון דאתרעי ריאה בכנסת המחט בה חיישין נמי שמא בעוד שהיתה המחט בסמפונות קודם שנכנסה בכשרה היתה יוצאה ונכנסת (עין תוס' דף מ"ח ע"ב ד"ה דלמא) דרך הסמפונות עד הקרומים ונקבתם וחזרה לאחוריה שכן דרך כח המושך למשוך פעם לפנים פעם לאחור הכל לפי רצון החי אם למשוך או לפלוט על ידי שיעול. ואין גבול לכח המושך לומר דאורחיה למשוך דוקא עד הקרומים ולא עד בכלל משום דרוב בעלי חיים אינן נקובים הריאה כדאמרינן¹⁰¹ האי מעמא באברי המון דריאה שאני דהא דרוב בעלי חיים אינן נקובים הריאה היינו משום שאין קוץ ומחט נבלע כהם לעולם כבאברי המון. ואף על גב דהוא ספק שיקול אם יצאה המחט דרך הסמפונות ונקבו הקרומים ונכנסה וחזרה לאחוריה קודם שנכנסה בבשר הריאה אם לאו לא מוקמינן אחוקת היתר כיון דאתרעאי ריאה כמה שנמצא בה דבר הנוקב קרומיה. אלא אם כן נמצא בסמפונא רבא בריאה קודם שמתחלק לסמפונות דקים ההולכים עד הקרומים דלא אתרעי ריאה עדיין בזה כדלקמן סי' ל"ו¹⁰². וכל שבין כשנמצאת מחט יוצאת לחוץ כבכד דאף על גב דכבד סמוכה לדקין מכל מקום לא אתרעי דקין כלל במחט שכבד משום הכי לא מחוקין בו ריעותא ממקום למקום לומר שמא נקבתו כדלקמן סי' מ"א¹⁰³.

וכל זה להראש וסיעתו דסבירא להו כעולא. והו דעת ויש מכשירין שבהג"ה. אבל הרשב"א¹⁰⁴ וסיעתו פסקו דלא כעולא אלא דחיישין שמא הבריא כי היכי דחיישין לספק דרוסה וכפירושו ה"ר"ף דהבריא היינו נפק לברא וניקב מעבר לעבר. ולא דחיישין דמהני נתיקה ולא מהניא בדיקה¹⁰⁵ כי היכי דלא חיישין להכי במחט שנמצאת בריאה דמהני בדיקה¹⁰⁶ כדלקמן סימן ל"ו¹⁰⁷. אלא דחיישין שמא הבריא ובעינן בדיקה למאן דאמר¹⁰⁸ דיושט יש לו בדיקה מבחוץ לענין נקב. ובבית הכוסות לכולא עלמא סגי בבדיקה¹⁰⁹ ובלא בדיקה לא מתכשרה אפילו בדיקבד כל שנמצאת תחובה משום דכל שהיא תחובה אפילו מצד אחד מקרי ריעותא (כמ"ש בתורת הבית הארוך¹¹⁰ ובהדושו¹¹¹ גבי סרכא תלויה) לדידן דלא קיימא לן כעולא וחיישין שמא יצאת לחוץ וחזרה לאחוריה כדחיישין הכי

שו לעיל.

שו סעף וי.

שו סמנ זה בשע"ר לא הגיע לדיונו, וראה שיע שם סי'.

שו סמנ, ב ד"ה אמר עולא. ובתורת הבית הארוך בית ב

ש"ג (ז, ג).

שו כפירוש דא' ב"ש"י, אלא כפירוש הב' ברש"י, הלעיל

ברש"י ה"ק.

שיא כן הכוונה בהדושי הרשב"א שם, ובדף נא, א ד"ה

מחט שנמצאת.

שיב סעף זג.

שיג חדושי הרשב"א שם ד"ה למאי בשם רבו. ולעיל

בתהלת הס"ק בשם הרא"ש בשם ריב"א.

שיד תורת הבית הקצר (זל, א). ובחדושו נט, א ד"ה

מחט שנמצאת.

שטו בית ב ש"ג (זל, ג).

שטז מו, ב (קרבן למזב).

הלכות מריפות לג

קפד

בספק דרוסה ש"ז, והא דתניא ש"ח בבית הבוסות מצד אחד כשרה סתמא פירש הרשב"א ש"ט דאורייה דתנא הכי למתני כשרה סתם אף על גב דצריכה בדיקה ש"י, ומשום הכי נמי במחש' שנמצאת בריאה צריכה בדיקה ש"ט. ומיהו בקוץ שנקב עד לחלל או שנמצא בחלל גם לרשב"א לא מקרי ריעותא באברים הפנימים כלל אלא משום שנקב בכח ודוחק וקרוב הדבר מאד שנקבו אברים הפנימים ולא הוי ספק שקול כמ"ש לעיל ש"ב, ועיין מ"ש לקמן סימן מ"א ש"ג בשם הר"ן דיש חולקין בזה לדין דלא קיימא לן בעולא.

ושיטה שלישית היא שיטת הרמב"ם ש"ד ורש"י ש"ה בלישנא קמא דסבורא להו לחלק בין ישב קוץ בושמ' דחיישינן שמא נתרפא ועלה קרום מחמת מכה ולא מהני בדיקה ובין מהמ' שנמצאת בריאה דמהני בדיקה ולא חיישינן שמא עלה קרום. משום דמוקמינן אחזקת היתר דבהמה משנשחמה אף על גב דמקרי ריעותא גמורה מדבעיא בדיקה בנפחה להרמב"ם ש"ו כדלקמן סימן ל"ט ש"ג. אבל ישב קוץ בושמ' הוה ליה ספק בשחיטה להרמב"ם ש"ו ורש"י דסבורא להו דנקובת הושמ' נבילה ואין שחיטה מועלת כדלעיל ש"ט, ועולא דמכשיר בושמ' קוץ בושמ' היינו משום דסבורא ליה דלא מקרי ריעותא כלל כדאיתא בגמרא ש"ז, ובדליכא ריעותא לא הוי ספק בשחיטה כלל משום דרובא דרוב בעלי חיים כשרים עדיף מחזקת איסור דבהמה כחיה כמ"ש לעיל סימן כ"ד ש"א, אבל לדין דקיימא לן הוששין לספק דרוסה אלמא דמקרי ריעותא כבהא גוונא דדמי לספק דרוסה כמ"ש לעיל ש"ב לשיטת הרא"ש הכא הוה ליה ספק בשחיטה וחוששין שמא הבריא ונתרפא ולא מהני בדיקה. ומשום הכי נמי פירש"י כדעולא דקורט דם אין בו מכפנים ש"ז משום דסבורא ליה רגם עולא לא קאמר דלא מקרי ריעותא כלל אלא משום דכל חיוי ברייתא אבלן קוצין ואף שנתחב בושמ' כל שלא ניקב עור הפנימי מעבר לעבר רק נתחב בו קצת לא מקרי ריעותא. והיינו ישב דקאמר עולא ולא קאמר נמצא מצד אחד כדתניא ש"ז גבי בית הבוסות משום דלא מיכשר הכא במצד אחד כולו אלא בנתחב במקצת עור הפנימי מעט מועיר דהיינו כל שלא יצאה מיפת דם אבל אם יצאה דם מקרי ריעותא גם לעולא כדאיתא בגמרא ש"ח אם אין שם מכה קורט דם מנין וכדלקמן ס' מ"ח ש"ז, ומאחר דשם מכה עליה מקרי ריעותא דמעתה אינה כחיוי ברייתא שאין קורט דם ומכה ומשום הכי נמי לא חיישינן לספק דרוסה שאין נראה לעין שום רושם ארמונית כבהמה ולא הוי ליה לעולא להכשיר

שיז משום ריעותא, כנבואר ברשב"א שם ושם.

שיח ג, מ"ג.

שיט נא, א ד"ה מחש' שנמצאת.

שכ וכן נפסק בש"ע ס' מה ס"ח (ראא ברעת היש מקילין

שברשב"א שם).

שכב כפי' לו ספ"ג.

שכג ד"ה ודא דלקמן.

שכד סימן זה בשוע"ר לא הניע לדינו.

שכה ס' ג, הכ"א.

שכו נב, ב ד"ה אין הוששין.

שכז פ"ד ד"ה (מחש' שנמצאת בריאה נפחין אותה), ופי"א

ה"א (מעולם לא נפתח ריאה בספרד ובמערב אלא

אם נולד לנו דבר שחוששים לו).

שכח סימן זה בשוע"ר לא הניע לדינו, וראה רמ"א שם

ס"א.

שכח ס"ה הי"ט (שנקובת הושמ' נבלה מחיים) והכ"א

(שנמצא קוץ בושמ' ה"ז ספק נבלה). פלתי ס"ק ד, וס' לו
מק' ס"ק א (שמעמם זה הוששין כאן לתרפא ועלה קרום).

וראה ספ"ד צ"צ פ"ד, ד.

שכט סוף סוף ס"ק ג.

של נב, ב (דכולהו חיוי ברייתא קוצי אבלן).

שלא ס"ק פו וס"ק מז. וראה שו"ת צ"צ ס' רנה.

שלב ד"ה (חילוק זה).

שלג והבא לעיל ד"ה (כתבו) מחתום' שאין לחוש אפילו

יש מכפנים (כמו בנמצאת חרובת בבית הבוסות

שכס' מה ס"ח שאמורה רק בנמצאת מכהו). ורש"י אוסר

משום כז.

שלד ג, ס"ב.

שלה נא, א.

שלו סימן זה בשוע"ר לא הניע לדינו, וראה ש"ך שם ס"ק

ה.

הלכות מריפות לנ

קפה

בכהאי גוונא כלל. דאף אם המצי לומר דסבירא ליה דלא חיישנן כלל שמא הבריא ונתרפא¹⁷⁰ מכל מקום מאחר דאיכא ריעותא דקורט דם איכא למיחש שמא עורדנו נקוב דוושט אין לו בדיקה מבהוץ. וגם מכפנים אין לו בדיקה אלא כמפיפת דם לרש"י¹⁷¹ ורמב"ם¹⁷² ולא בראיית עין ומשמוש ידים אחר שמעביר הדם כדלעיל¹⁷³. אבל כשאין קורט דם מכפנים מעתה אין לחוש כלל לעורדנו נקוב גם לדין דלא קיימא לן כעולא לרש"י¹⁷⁴ ורמב"ם¹⁷⁵ דסבירא להו דבדיקת הושט היא כמפיפת דם לבר דבשאין בו קורט דם בידוע שלא ניקב. אלא לשמא הבריא ונתרפא ונמוק הדם והלך לו כדלקמן הוא דאיכא למיחש לדין דקיימא לן חוששין לספק דרוסה דאלמא דמקרי ריעותא מה שהדרום נמצא עם הבהמה בריו אחד או בחוקף חצר אחת בענין שאינה יכולה לברוח מפניו כדלקמן סי' נ"ז¹⁷⁶ אף על גב דלא הוינן למראית עין עדיין שום רושם ומהזויקס ריעותא ממקום למקום לומר שמא דרם חוזר לאחוריו. אם כן הוא הדין לישב קוץ בושט מקרי ריעותא מה שנסמך ונתחב בושט אפילו מעט מזעיר ואף על פי שאין קורט דם ומהזויקס נמי ריעותא ממקום למקום. וממילא יש לחוש גם כן שמא ניקב כבר ימים רבים ונתרפא ונמוק הדם והלך לו מאחר דאיכא ריעותא דקוץ תחוב לפניו והוא ספק בשחיטה. ולא דמי ליראה שנמצא בה מחט שהוא ספק מריפות¹⁷⁷ משום הכי לא חיישנן בה להבריא ונתרפא¹⁷⁸. ואף על גב דדרוסה נמי מריפה היא ולא נבילה ואפילו הכי חיישנן לספק דרוסה היינו משום שהדרוסה כתובה בפירוש בתורה¹⁷⁹ כמו שיתבאר לקמן סימן נ"ז¹⁸⁰ משום הכי החמירו בה חכמים בספיקותיה להרמב"ם¹⁸¹ מפי מבשאר ספק מריפות כהאי גוונא. ומשום הכי נכחט שנמצאת בבית הכסות לא מקרי ריעותא כלל מה שנשמרה המחנה ונתחבה בבית הכסות מצד אחד ולא דמי לספק דרוסה ואפילו בדיקה לא בעיא מדיקה להרמב"ם¹⁸². ולא דמי ליראה כמ"ש לעיל¹⁸³ להרא"ש.

ושיטה רביעית היא שימת התוס' דסבירא להו דנקובת הושט אינה אלא מריפה¹⁸⁴ ואפילו הכי חיישנן שמא הבריא לדין דלא קיימא לן כעולא¹⁸⁵ והיינו שמא נתרפא משום דישט אכלה ביה ופעיא ביה גמדה ליה ופשטא ליה¹⁸⁶ ומשום הכי שביח טובא שחזור הקוץ לאחוריו¹⁸⁷ על ידי נענוע עורות הושט בחייה תמיד ואחר שחזור לאחוריו ויכל הנקב להעלות קרום ולסיתם¹⁸⁸. והוא מילתא דשכיחא טובא. ומשום הכי חיישנן לה אף על גב דליכא ריעותא גמורה אלא קצת ריעותא כמו בספק דרוסה דמשום דשכיחא מפי לאיסורא חיישנן לה אף על גב דליכא ריעותא גמורה כמ"ש לעיל¹⁸⁹ בשם התוס'¹⁹⁰. מה שאין כן בבית

שלו כפירוש ה"ב' כרש"י שם ר"ה אין חוששין.

שליח שם ר"ה לספק דרוסה. בה' ב' ר"ה אין לו בדיקה (שנכפנים ניכר רק האדמומיות). וכדלעיל סי' כג מ"ז

ול"ק ב.

שלוט פ"ג ה"ה והכ"ב.

שמי ס"ק בב' (ר"ה וכל זה לפ"ד). ושמ' הובאה דעת הר"ן דמי בראיית העין כו', ונשיש למסמך עליו בהפסד

מריח.

שמה סימן ה' בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה שיע' שם ס"ט.

שמוב ולא ספק נבילה (כמו ניקב הושט).

שמוג ומנו בבדיקת נפחה (בס"י לו ספ"ו).

שדמ שמוט כב. ל.

שמה סימן ה' בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה רמב"ם הל'

מאכלות אמרות פ"ד ה"ד.

שמו פ"ה ה"ג. פלתי ס"ק ד' (שנכפנים זה מרגיש אותו כמגריא לישב קוץ בושט. שהוא ספק בשחיטה).

שמוז פ"ז ה"ב. שהיא דעת הש' מקולין שבמ"א ס' מה ס"ה.

שמוח (ר"ה ורא' דמחוקקין).

שמוט תוס' מג. א' ר"ה אלו. רא"ש פ"ב ס' ו' בשם ר"ת. וראה גם לעיל סוף ס"ק ג' וש"ג.

שני תוס' מג. ב' ר"ה קסבר (הובא לעיל ד"ה וכתבו התוס').

שנא שגריא מג. א.

שנב רא"ש פ"ג ס' ד' ברעת ר"ת (הובא לעיל שם).

שנג כדלעיל (ר"ה ורודתו לומר).

שנד (ר"ה וכתבו התוס').

שנה שם, וכיבנות ל' ב' ר"ה אשה זו.

י שפרד הושט מחקנה ונתדלדלו זה מזה ברוב שיעור ארכן מריפה. יא זפק שניקב בגנו נקב מפולש במשהו מריפה. ואי זהו גנו זה שימתח עם הושט כשיאריך הענה צוארו כ* אבל שאר הזפק שניקב מותר. הגה: ניטל הזפק מריפה (צ"י נשט רוב הפוסקים) אפילו נשמיר צו כדי שיוכל המאלל לעזור מן הושט אל הקורקנן (כך משמע מהר"ן פא"ט). יקצ המשיט שצין הזפק לקורקנן מריפה (נסוף ש"ד ומהר"ל).

באר הגולה

יט אהא דסימנים שנתדלדלו בריבן שם מ"ד פי' ר"ח בן כ נומרא דרבה וכו' שם קף גו.
 וכ"כ הר"ף והרא"ש שם. כא משנה שם.

הבוסות שמינח נייה בחיי הבהמה ולא שכח כלל שיחזור ראש הקוץ או המחט לאחוריו מעצמו דאוכלין ומשקן אדרבא דחקין אותו מבפנים לחוץ לצד הב'. ובעוד שראש הקוץ או המחט לא חזר לאחוריו לא יוכל הנקב לעלות קרום וליסתם שהקוץ או המחט מעכבים הקרום להעלות (הגהות סמ"ק¹⁰¹). וכן אפילו ריאה אף על גב דלא ניחא כבית הבוסות מכל מקום לא גמרא ופשטא כמו וושט ומשום הכי מהניא בה בדיקה ולא חיישינן שמא עלה קרום ונסתם הנקב. אבל אי לאו האי מעמא דשמא הבריא ותרפא בישב קוץ בוושט אין לאסור לשיטת התוס' משום שמא נקב גם החיצון ואין לו בדיקה מבחוץ דהתוס'¹⁰² סבירא להו עיקר כפירושו ריב"א¹⁰³ דלענין נקב יש לוושט בדיקה מבחוץ¹⁰⁴:

ע"כ נמצא מדברי קדשו:

¹⁰¹ שנו ס"ה רא (ע' קפו).

¹⁰² שנו כה, סעי"א.

¹⁰³ שנת דלעיל (ר"ה וכנגמרא), ושי"ג.

¹⁰⁴ שנט ולענין הבריע בין ד' שימות אלו, ראה לעיל ס"ק יב (ר"ה וניהו דלמפרשים), שמביא מרמ"א בס"ה מה ס"ז לענין המסס, שרק בהפסד מרובה אין חוששין שמא

נרפא, וכאן בוושט צ"ע אם יש להקל אף בהפסד מרובה, מהמעם שבשיטה השלישית וכשיטה הרביעית. ובמס' הס"ק שם צוין לכאן, שמקודם היה המנהג לסמוך על בדיקתנו אפילו ברוץ, כמ"ש הש"ך כאן (ס"ק כא). ואפשר נתבאר כ"ז בהמשך הס"ק, שלא הגיע לדיונו.